

COMISIA
EUROPEANĂ

Strasbourg, 19.10.2021
COM(2021) 644 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Comunicarea din 2021 privind politica de extindere a UE

{SWD(2021) 288 final} - {SWD(2021) 289 final} - {SWD(2021) 290 final} -
{SWD(2021) 291 final} - {SWD(2021) 292 final} - {SWD(2021) 293 final} -
{SWD(2021) 294 final}

I. INTRODUCERE

Prezenta comunicare trece în revistă evoluțiile apărute de la ultimul pachet de extindere, adoptat în octombrie 2020. În cadrul comunicării sunt examinate progresele înregistrate de Balcanii de Vest și de Turcia, provocările întâmpinate și reformele care trebuie abordate și sunt prezentate concluzii și recomandări pentru perioada următoare. S-a ținut seama de circumstanțele specifice, inclusiv de pandemia de COVID-19, care au influențat evoluțiile din UE și din regiune.

Summitul UE-Balcanii de Vest desfășurat la data de 6 octombrie 2021 a transmis partenerilor din Balcanii de Vest semnalul important că viitorul lor se află în Uniunea Europeană. **Angajamentul strategic ferm al UE față de această regiune** s-a reflectat în mai multe acțiuni-cheie care aduc beneficii concrete cetățenilor din Balcanii de Vest, de la sprijinul continuu acordat pentru răspunsul la pandemia de COVID-19 până la finanțarea semnificativă prevăzută în Planul economic și de investiții¹, menită să consolideze dezvoltarea pe termen lung și redresarea durabilă a regiunii. Liderii au convenit să consolideze cooperarea în mai multe domenii, inclusiv în domeniul securității, și s-au angajat să organizeze periodic summituri UE-Balcanii de Vest.

Pandemia de COVID-19 a afectat puternic Balcanii de Vest în a doua jumătate a anului 2020 și la începutul anului 2021. La pachetul inițial acordat de UE, în valoare de peste 3,3 miliarde EUR, în beneficiul cetățenilor și al întreprinderilor din Balcanii de Vest², Planul economic și de investiții a adăugat încă 9 miliarde EUR pentru a sprijini redresarea socioeconomică a regiunii prin Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA). Scopul urmărit este generarea de investiții potențiale suplimentare în valoare de 20 de miliarde EUR.

Toți partenerii din Balcanii de Vest au aderat la mecanismul COVAX, pentru care UE, în cadrul Echipei Europa, a alocat până în prezent peste 3 miliarde EUR. COVAX asigură **accesul** partenerilor participanți **la vaccinuri sigure și eficiente** împotriva COVID-19, la un preț negociat. Pe lângă sprijinul său foarte substanțial pentru COVAX, Uniunea Europeană a rezervat 70 de milioane EUR sub formă de granturi pentru Balcanii de Vest, în principal pentru revânzarea vaccinurilor achiziționate de UE. Într-o primă fază s-au livrat 650 000 de doze între mai și august 2021, livrare care a fost facilitată de Austria și urmată de donații din partea altor state membre, în numele Echipei Europa. În total, UE și statele membre ale acesteia au furnizat 2,9 milioane de doze de vaccin Balcanilor de Vest. Mecanismul de protecție civilă al UE a contribuit la furnizarea de vaccinuri și materiale medicale din partea statelor membre și din rezerva de urgență de produse farmaceutice și consumabile medicale rescEU. UE va continua să sprijine planurile de vaccinare ale tuturor partenerilor pentru a contribui la atingerea unor rate de vaccinare similare cu media UE până la sfârșitul anului 2021.

Având în vedere perspectiva europeană a Balcanilor de Vest, UE a continuat să acorde partenerilor din regiune un statut privilegiat, asociindu-i la mecanismele și instrumentele UE,

¹ COM(2020) 641 final.

² Această sumă include realocări de la Instrumentul de asistență pentru preaderare în valoare de 41,46 milioane EUR sub formă de sprijin imediat, 88 de milioane EUR pentru sprijinirea sectorului sănătății, inclusiv 70 de milioane EUR pentru a asigura disponibilitatea unor vaccinuri împotriva COVID-19 fiabile, eficiente și autorizate de UE și accesul la astfel de vaccinuri, 761,5 milioane EUR pentru a sprijini redresarea în urma impactului social și economic al crizei, precum și 750 de milioane EUR sub formă de asistență macrofinanciară și un pachet de asistență în valoare de 1,7 miliarde EUR din partea Băncii Europene de Investiții.

inclusiv la reuniunile Comitetului pentru securitate sanitară, la achizițiile publice comune de contramăsuri medicale, la mecanismul de protecție civilă al Uniunii, la Fondul de solidaritate, la asistența consulară pentru repatriere și la scutirea de restricțiile temporare ale UE la exportul de echipamente medicale. În plus, granturile acordate pentru achiziționarea de vaccinuri pot fi utilizate de către partenerii din Balcanii de Vest inclusiv ca să acopere costurile cerințelor tehnice pentru alinierea deplină la sistemul de certificate digitale ale UE privind COVID. Republica Macedonia de Nord a finalizat această aliniere la începutul lunii august, iar Republica Albania la începutul lunii septembrie. Participarea la sistemul de certificate digitale ale UE privind COVID va facilita călătoriile între Balcanii de Vest și UE și va sprijini în continuare regiunea în vederea atenuării impactului economic și social al pandemiei.

Pentru a coopera și a da dovadă de solidaritate cu Turcia în ceea ce privește combaterea pandemiei de COVID-19, primele **măsuri de răspuns finanțate de UE** au fost lansate imediat după izbucnirea acesteia. Până în prezent, Uniunea Europeană a mobilizat peste 105 milioane EUR sub formă de finanțare din partea UE pentru prevenirea și tratarea COVID-19 și pentru atenuarea impactului său economic și social. Mai precis, în cadrul Instrumentului pentru refugiații din Turcia s-au mobilizat aproximativ 64 de milioane EUR pentru a răspunde nevoilor refugiaților legate de COVID-19. Turcia s-a numărat printre primele țări incluse în sistemul de certificate digitale ale UE privind COVID, ceea ce a permis recunoașterea reciprocă a certificatului în UE și în Turcia. În august 2021, Turcia a activat mecanismul de protecție civilă al UE, solicitând aeronave care să contribuie la combaterea incendiilor izbucnite în regiunile de pe coasta Mării Egee și de pe coasta Mării Mediterane.

Prezentare generală a evoluțiilor-cheie

Muntenegru și Serbia au convenit să aplice metodologia revizuită din 2020 prevăzută în Comunicarea Comisiei intitulată „Consolidarea procesului de aderare – O perspectivă credibilă de aderare la UE pentru Balcanii de Vest”³. Acest acord a fost susținut cu ocazia primelor conferințe interguvernamentale politice desfășurate cu aceste țări la 22 iunie 2021 și a demonstrat angajamentul UE de a avansa în ceea ce privește negocierile lor de aderare. Prima conferință interguvernamentală cu Muntenegru desfășurată în temeiul metodologiei revizuite a oferit o orientare politică privind accelerarea activității în vederea îndeplinirii criteriilor intermediare privind statul de drept – următorul jalon necesar pentru avansarea negocierilor de aderare. În cursul primei conferințe interguvernamentale cu Serbia desfășurate în temeiul metodologiei revizuite s-a stabilit traiectoria către deschiderea de clustere pe baza progreselor preconizate din partea țării, în special în materie de reforme privind statul de drept.

În conformitate cu metodologia revizuită, în concluziile și recomandările prezentei comunicări, Comisia evaluează echilibrul general din cadrul negocierilor de aderare cu Muntenegru și cu Serbia și propune o cale de urmat pentru fiecare țară. Următoarele conferințe interguvernamentale ar trebui să aibă loc după publicarea prezentului pachet anual de rapoarte și a concluziilor ulterioare ale Consiliului. Sub rezerva ajungerii la un acord în cadrul Consiliului, aceste conferințe vor oferi un forum pentru a deschide diferite clustere, a purta dialogul politic privind reformele, pentru a face bilanțul procesului global de aderare și a planifica activitățile pentru anul următor, inclusiv deschiderea și închiderea altor clustere și capitole și posibilele măsuri corective.

³ COM(2020) 57 final.

În ceea ce privește cadrele de negociere cu **Macedonia de Nord** și **Albania**, este esențial ca statele membre ale UE să finalizeze discuțiile fără întârziere și ca primele conferințe interguvernamentale cu Albania și Macedonia de Nord să aibă loc cât mai curând posibil în timpul președinției slovene. Macedonia de Nord a menținut un ritm constant și hotărât de punere în aplicare a reformelor în vederea aderării la UE, în special în domenii-cheie precum statul de drept, inclusiv în ceea ce privește lupta împotriva corupției și a criminalității organizate. Această țară îndeplinește în continuare condițiile pentru organizarea primei conferințe interguvernamentale. Problemele bilaterale nesoluționate dintre Bulgaria și Macedonia de Nord trebuie rezolvate cu prioritate. Având în vedere progresele Albaniei în materie de reformă electorală și rezultatele pozitive continue în ceea ce privește punerea în aplicare a reformelor-cheie referitoare la statul de drept, Comisia a ajuns la concluzia că această țară a îndeplinit condițiile pentru organizarea primei conferințe interguvernamentale din cadrul negocierilor de aderare. Întârzierile lansării oficiale a negocierilor de aderare au un impact negativ asupra credibilității UE.

În Avizul Comisiei privind cererea **Bosniei și Herțegovinei** de aderare la Uniunea Europeană⁴ sunt menționate 14 priorități-cheie pe care Bosnia și Herțegovina trebuie să le îndeplinească pentru a obține, din partea Comisiei, recomandarea de deschidere a negocierilor de aderare la UE. Consiliul a aprobat cele 14 priorități-cheie în decembrie 2019, iar Bosnia și Herțegovina trebuie să realizeze o masă critică de reforme în vederea îndeplinirii lor. Numai cu această condiție Comisia poate lua în considerare posibilitatea de a recomanda ca acestei țări să i se acorde statutul de țară candidată.

UE a continuat să sprijine punerea în aplicare a Acordului de stabilizare și de asociere cu **Kosovo***. Propunerea Comisiei de eliminare a obligației de a deține viză pentru resortisanții din Kosovo este încă pendinte în cadrul Consiliului și ar trebui tratată de urgență. Comisia își menține evaluarea conform căreia au fost îndeplinite toate criteriile stabilite de Consiliu pentru liberalizarea vizelor cu **Kosovo**.

Planul economic și de investiții pentru Balcanii de Vest se axează pe reducerea decalajului socioeconomic dintre această regiune și UE. Planul oferă regiunii asistență prin investiții și inițiative de politică în următoarele domenii: transporturi, energie, tranziția digitală, Agenda verde, sprijinul pentru sectorul privat, integrarea economică, inovare și sprijinirea dezvoltării capitalului uman. În plan se recunoaște rolul-cheie al statului de drept ca piatră de temelie a dezvoltării durabile și se subliniază faptul că, pe lângă reformele economice structurale, progresele în domeniul valorilor fundamentale ar trebui să continue concomitent cu punerea în aplicare a inițiativelor emblematice.

Pentru punerea în aplicare a planului, UE mobilizează o finanțare de până la 9 miliarde EUR în cadrul IPA III în perioada 2021-2027, inclusiv o sumă de până la 1 miliard EUR pentru instituirea mecanismului de garantare pentru Balcanii de Vest, care se preconizează că va atrage capital pentru investiții în valoare de aproximativ 20 de miliarde EUR în următorul deceniu. Pentru a atinge obiectivele planului, va fi necesar să se pună în continuare accentul pe relațiile de bună vecinătate și pe cooperarea regională.

Comisia a continuat să pună în aplicare **Strategia privind Balcanii de Vest**⁵ și Agenda priorităților adoptată în cadrul Summitului UE-Balcanii de Vest de la Sofia din mai 2018⁶.

⁴ [COM\(2019\) 261 final](#).

* Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCONU 1244/1999, precum și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovoului.

⁵ COM(2020) 57 final.

⁶ [sofia-declaration_en.pdf \(europa.eu\)](#)

Majoritatea acțiunilor planificate sunt în curs de desfășurare sau au fost finalizate. Mai precis, sunt în curs de desfășurare proiecte care vizează măsurarea performanței sistemelor de justiție din țările din Balcanii de Vest, precum și monitorizarea proceselor în cazurile de corupție la nivel înalt și de criminalitate organizată. În plus, țările din Balcanii de Vest sunt în prezent asociate îndeaproape la activitatea agențiilor UE din domeniul justiției și afacerilor interne. Cooperarea structurată cu UE în materie de migrație și securitate continuă, în special în ceea ce privește combaterea terorismului, prevenirea radicalizării și a extremismului violent, precum și criminalitatea organizată. Cu toate acestea, trebuie încă să fie abordate cu prioritate mai multe recomandări relevante legate de reformele privind statul de drept în întreaga regiune.

Regiunea a finalizat toate acțiunile prevăzute în Planul de acțiune privind spațiul economic regional și, în cursul Summitului de la Sofia din noiembrie 2020, desfășurat în cadrul Procesului de la Berlin, a convenit asupra unui plan subsecvent ambițios privind instituirea unei piețe regionale comune. Această **pieță regională comună** – un exemplu de cooperare regională incluzivă – va fi esențială pentru creșterea atractivității și a competitivității întregii regiuni, pentru accelerarea redresării în urma pandemiei, mai ales pentru a atrage investitori care doresc diversificarea surselor de aprovizionare și lanțuri valorice mai scurte, precum și pentru a maximiza beneficiile investițiilor în infrastructura de conectivitate. Prin urmare, este important ca toate părțile să participe în mod constructiv la crearea pieței regionale comune și la îndeplinirea angajamentelor lor comune în beneficiul cetățenilor și al întreprinderilor din regiune.

Natura în schimbare a muncii, transformarea digitală și cea verde și pandemia de COVID-19 au un impact foarte direct asupra vieții oamenilor și afectează structura socioeconomică a regiunii. Pentru a valorifica oportunitățile și a reduce la minimum potențialele implicații negative ale acestor provocări, este esențial ca partenerii din Balcanii de Vest să mențină **stabilitatea macrobugetară și să pună în aplicare reforme structurale** menite să abordeze deficiențele identificate în economiile lor și să permită ca societățile lor să devină mai reziliente. Punerea în aplicare a reformelor prevăzute în **programele de reformă economică** (PRE) și în orientările în materie de politici adoptate în comun cu statele membre ale UE⁷ este, prin urmare, esențială nu numai pentru a îmbunătăți competitivitatea, a favoriza crearea de locuri de muncă și a facilita incluziunea socială, ci și pentru a asigura sustenabilitatea finanțelor publice, a îndeplini criteriile economice din procesul de aderare și a maximiza impactul potențial al pachetului de investiții al UE.

Turcia este o țară candidată și un partener-cheie pentru UE în domenii esențiale de interes comun, printre care se numără migrația, combaterea terorismului, economia, comerțul, energia și transporturile.

În 2021, dialogul și cooperarea cu Turcia s-au intensificat. La 20 martie 2021, Înaltul Reprezentant și Comisia au înaintat Consiliului European comunicarea comună intitulată „Situția actuală a relațiilor politice, economice și comerciale dintre UE și Turcia”⁸. Pe această bază, liderii UE au decis că Uniunea Europeană este pregătită să colaboreze cu Turcia într-un mod etapizat, proporțional și reversibil, pentru consolidarea cooperării într-o serie de domenii de interes comun, cu condiția ca actuala detensionare să se mențină și ca Turcia să se implice în mod constructiv și sub rezerva condițiilor stabilite în concluziile recente ale Consiliului European. În acest context, au avut loc dialoguri la nivel înalt privind clima, migrația și securitatea, care vor fi urmate în curând de dialogul privind sănătatea. Consiliul

⁷ <https://www.consilium.europa.eu/media/44029/st08101-en20.pdf>

⁸ JOIN(2021) 8 final/2.

European a reiterat faptul că UE are un interes strategic față de un mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și față de dezvoltarea unei relații de cooperare reciproc avantajoase cu Turcia. În același timp, liderii UE și-au reafirmat angajamentul de a apăra interesele UE și pe cele ale statelor membre ale UE.

Declarația UE-Turcia din martie 2016 a continuat să dea rezultate și rămâne cadrul principal pentru cooperarea în domeniul migrației. Turcia și-a susținut eforturile extrem de laudabile de găzduire a aproximativ patru milioane de refugiați din Siria și alte țări, aceasta fiind cea mai mare comunitate de refugiați din lume. Cu toate acestea, au apărut probleme legate de punerea în aplicare a declarației din cauza suspendării unilaterale de către Turcia a returnărilor migranților aflați în situație ilegală și a solicitanților de azil respinși din insulele grecești începând din martie 2020 și din cauza apariției unor rute alternative de introducere ilegală de migranți către Cipru și Italia. În general, numărul de treceri ilegale ale frontierei dintre Turcia și UE a rămas în continuare semnificativ mai scăzut decât înainte de adoptarea Declarației UE-Turcia.

UE și-a respectat în continuare angajamentul de a le oferi sprijin financiar semnificativ refugiaților și comunităților-gazdă din Turcia. Instrumentul pentru refugiații din Turcia a mobilizat 6 miliarde EUR. Bugetul său operațional integral a fost contractat la sfârșitul anului 2020, peste 4,2 miliarde EUR fiind cheltuite până în august 2021, prin intermediul a peste 100 de proiecte. Prin intermediul instrumentului, 1,8 milioane de refugiați au primit sprijin pentru satisfacerea nevoilor de bază, 700 000 de copii refugiați au primit sprijin pentru a merge la școală, s-au construit 363 de școli și s-au oferit peste 18 000 000 de consultații medicale primare. În iunie, Comisia a propus alocarea unui pachet suplimentar de 3 miliarde EUR pentru perioada 2021-2023, pe lângă finanțarea umanitară de tip punte în valoare de 0,5 miliarde EUR pusă la dispoziție în 2020. Pachetul va include finanțarea pentru gestionarea migrației și controlul frontierelor, în special la frontiera de est a Turciei. Situația refugiaților din regiune va rămâne critică sau chiar se va deteriora, fiind agravată de COVID-19 și de dificultățile economice subsecvente. Fluxurile migratorii din alte părți ale regiunii, inclusiv din Afganistan, ar putea genera nevoi suplimentare. Cu toate acestea, Turcia nu a inversat tendința negativă de îndepărtare de Uniunea Europeană, înregistrând **regrese majore în ceea ce privește democrația, statul de drept, drepturile fundamentale și independența sistemului judiciar**. Liderii UE au subliniat că vizarea partidelor politice, a apărătorilor drepturilor omului și a mass-mediei reprezintă un regres major în ceea ce privește drepturile omului și contravine obligațiilor Turciei de a respecta democrația, statul de drept și drepturile femeilor. Dialogul cu privire la aceste chestiuni rămâne o parte integrantă a relației UE-Turcia.

Atât UE, cât și Turcia continuă să beneficieze de pe urma **uniunii vamale**. Volumul comerțului bilateral a crescut, iar ponderea relativă a UE în comerțul exterior al Turciei a crescut ușor. Cu toate acestea, Turcia nu a abordat mai multe bariere în calea comerțului care împiedică buna funcționare a uniunii vamale, în pofida implicării intensificate a Comisiei. **Politica externă** din ce în ce mai voluntară a Turciei a continuat să fie în contradicție cu prioritățile UE din cadrul politicii externe și de securitate comune și cu interesele mai largi ale UE, în special din cauza intervențiilor sale și a sprijinului acordat acțiunilor militare în majoritatea conflictelor regionale din vecinătatea sa. În iunie 2021, liderii UE au menționat că, în concordanță cu interesul comun al UE și al Turciei privind pacea și stabilitatea regională, Consiliul European se așteaptă ca Turcia și toți actorii să contribuie în mod pozitiv la soluționarea crizelor regionale.

Continuarea dialogului cu bună-credință și abținerea de la acțiuni unilaterale, care contravin intereselor UE și încalcă dreptul internațional și drepturile suverane ale statelor membre ale

UE, reprezintă o cerință absolută pentru a asigura un mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și a dezvolta o relație de cooperare reciproc avantajoasă între UE și Turcia. Toate diferențele trebuie să fie rezolvate prin dialog pașnic și în conformitate cu dreptul internațional.

UE a condamnat cu fermitate măsurile unilaterale ale Turciei și anunțurile făcute de președintele turc și de liderul comunității cipriote turce la 20 iulie 2021 cu privire la continuarea redeschiderii orașului împrejmuit Varosha din Cipru. UE a solicitat anularea imediată a tuturor măsurilor luate în legătură cu Varosha începând din octombrie 2020.

Sprijinul financiar acordat de UE ajută țările candidate și candidații potențiali să adopte și să pună în aplicare reformele politice, instituționale, juridice, administrative, sociale și economice necesare pentru a respecta valorile UE și a se alinia treptat la normele, standardele, politicile și practicile UE în vederea aderării la UE, contribuind astfel la stabilitatea, securitatea și prosperitatea acestora.

În iunie 2021, Consiliul și Parlamentul European au ajuns la un acord politic cu privire la Propunerea Comisiei de **regulament privind Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA III)**. Regulamentul a fost adoptat la 15 septembrie 2021⁹. Finalizarea cadrului juridic va permite începerea punerii în aplicare a Planului economic și de investiții pentru Balcanii de Vest, care este un instrument esențial pentru redresarea regiunii.

IPA III are o abordare solidă bazată pe politici, care implică o mobilizare strategică și dinamică a asistenței și este centrată pe cerințele fundamentale pentru aderarea la UE. Prin concentrarea asistenței financiare a UE asupra priorităților-cheie, IPA III va oferi un sprijin și mai mare pentru reforme, promovând astfel dezvoltarea socioeconomică durabilă și facilitând apropierea partenerilor de UE. În concordanță cu acordul politic la care au ajuns Consiliul și Parlamentul în iunie, IPA III consolidează condiționalitatea legată de democrație, drepturile omului și statul de drept.

II. ELEMENTELE FUNDAMENTALE ALE PROCESULUI DE ADERARE

Reformele fundamentale în materie de stat de drept, economie și funcționare a instituțiilor democratice, precum și în materie de administrație publică rămân cruciale pentru pregătirea țărilor candidate și a candidaților potențiali în vederea îndeplinirii cerințelor de aderare. Capacitatea și voința politică a țărilor implicate în procesul de aderare de a se concentra asupra acestor reforme și de a le impulsiona sunt esențiale pentru integrarea lor în UE. Prin urmare, este vital ca progresele să fie solide, tangibile și ireversibile.

Din cauza pandemiei de COVID-19, guvernele din Balcanii de Vest și Turcia au continuat să impună restricții menite să protejeze sănătatea publică. Parlamentele din Balcanii de Vest au continuat să funcționeze, în unele cazuri cu restricțiile aferente. Libertatea de întrunire a fost adesea limitată din motive de sănătate publică, în unele cazuri împotriva recomandărilor Ombudsmanului; de asemenea, au fost restricționate și alte drepturi fundamentale. În unele cazuri, pandemia a afectat eficiența și transparența procedurilor judiciare. Măsurile de urgență luate în contextul pandemiei de COVID-19 trebuie să fie proporționale, reduse la ceea ce este necesar și limitate în timp, astfel încât statul de drept, standardele democratice și cele privind drepturile omului să fie respectate.

⁹ JO L 330, 20.9.2021, p. 1.

Sistemul judiciar și drepturile fundamentale

Protecția jurisdicțională efectivă asigurată de instanțe judecătorești independente și imparțiale constituie o piatră de temelie a statului de drept. În întreaga regiune a Balcanilor de Vest, instituțiile judiciare continuă să se confrunte cu numeroase provocări. Riscurile de presiune nejustificată asupra sistemului judiciar afectează echilibrul instituțional global și separarea puterilor, ceea ce, în ultimă instanță, subminează principiul egalității în fața legii. Pentru succesul reformelor judiciare este vital ca cele mai înalte niveluri de guvernare și toate părțile interesate relevante să dea dovadă cu perseverență de hotărâre și angajament. Luarea unor măsuri ferme de consolidare a independenței, a calității și a eficacității sistemelor judiciare ale partenerilor din Balcanii de Vest, susținute de un bilanț solid pe termen lung, sunt esențiale pentru continuarea progreselor în procesul de aderare.

Albania a continuat să facă progrese satisfăcătoare în ceea ce privește reforma sa cuprinzătoare a sistemului judiciar, inclusiv rezultate tangibile în procesul de verificare. Curtea Constituțională este acum pe deplin funcțională și a început să se pronunțe asupra unor cauze importante. **Macedonia de Nord** a făcut unele progrese, de exemplu în ceea ce privește punerea în aplicare a strategiei sale judiciare. **Serbia** și **Kosovo** au făcut progrese limitate în ceea ce privește avansarea reformelor lor judiciare. În **Serbia**, există un angajament reînnoit de a realiza reforme, cu planuri de consolidare a independenței sistemului judiciar, inclusiv prin modificări constituționale, a căror finalizare este prevăzută pentru sfârșitul anului 2021. În **Kosovo**, capacitatea globală a instituțiilor judiciare în materie de urmărire penală și de judecare a cauzelor cu celeritate și eficacitate rămâne slabă. **Muntenegru** și **Bosnia și Herțegovina** nu au făcut niciun progres în ceea ce privește reformele lor judiciare. În **Muntenegru**, reformele judiciare esențiale stagnează și este necesar un angajament politic ferm la toate nivelurile – Guvern, Parlament și sistemul judiciar – pentru a elimina blocajele care împiedică realizarea de progrese în direcția îndeplinirii criteriilor intermediare privind statul de drept. **Bosnia și Herțegovina** a rămas în urmă, fără niciun progres în ceea ce privește consolidarea sistemului său judiciar; în absența unor măsuri semnificative, integritatea globală a sectorului a continuat să se deterioreze.

Turcia a continuat regresele majore observate în ultimii ani. Nu a abordat aspectul esențial al lipsei sistemice de independență a sistemului judiciar. Presiunea politică asupra judecătorilor și a procurorilor a continuat, subminând și mai mult independența și calitatea globală a sistemului judiciar. Concedierile la scară largă ale judecătorilor și ale procurorilor au continuat să slăbească eficiența și profesionalismul sistemului judiciar. Refuzul Turciei de a pune în aplicare toate hotărârile relevante ale Curții Europene a Drepturilor Omului a sporit și mai mult îngrijorarea cu privire la aderarea Turciei la standardele internaționale și europene. Autoritățile turce trebuie să soluționeze urgent deficiențe grave, în special în ceea ce privește dreptul la un proces echitabil și respectarea strictă a principiului prezumției de nevinovăție.

În Balcanii de Vest și în Turcia, **corupția** este în continuare larg răspândită. În plus, pandemia a exacerbât unele vulnerabilități în această privință. Sunt necesare eforturi și rezultate solide în lupta împotriva corupției pentru a atenua amenințările la adresa guvernantei democratice și a securității juridice și economice și pentru a asigura un mediu de afaceri stabil și transparent. Rezultatele țărilor implicate în procesul de aderare în materie de prevenire și combatere a corupției variază, înregistrându-se progrese continue în unele domenii și o încetinire clară în altele. Achizițiile publice rămân deosebit de vulnerabile la corupție. Trebuie consolidate mecanismele de control pe tot parcursul procesului de achiziții și trebuie sporite în mod semnificativ transparența și răspunderea prin intermediul unor măsuri mai solide și ambițioase. Nu se întreprind în mod sistematic evaluări ale riscurilor de corupție și măsuri de combatere a corupției pentru sectoarele cele mai expuse riscului. În

general, sunt necesare eforturi mult mai mari și o voință politică clară pentru a obține rezultate credibile și solide în ceea ce privește investigarea și urmărirea penală a cazurilor de corupție, în special de corupție la nivel înalt, și pentru a asigura sechestrarea și confiscarea corespunzătoare a activelor provenite din săvârșirea de infracțiuni.

În **Albania**, verificarea magistraților și înființarea structurii specializate pentru combaterea corupției și a criminalității organizate produc rezultate în lupta împotriva corupției. **Macedonia de Nord** și-a consolidat cadrul strategic și instituțional și bilanțul în ceea ce privește investigarea, urmărirea penală și judecarea mai multor cazuri de corupție, inclusiv de corupție la nivel înalt. În **Kosovo**, **Muntele Negru** și **Serbia**, progresele au fost limitate. Deși Agenția Anticorupție din Muntele Negru a adoptat o abordare mai proactivă, această țară trebuie să își intensifice eforturile în materie de prevenire și reprimare a corupției, precum și de sechestrare și confiscare a activelor. Kosovo a sporit capacitatea Parchetului său Special, dar sunt necesare în continuare eforturi susținute în ceea ce privește investigațiile proactive, hotărârile judecătorești definitive și confiscarea definitivă a activelor. În **Serbia**, capacitatea Agenției pentru Prevenirea Corupției a fost consolidată, dar nu s-au luat măsuri concrete pentru adoptarea unei noi strategii anticorupție bazate pe un plan de acțiune credibil și realist, iar majoritatea recomandărilor GRECO nu au fost încă puse în aplicare. **Bosnia și Herțegovina** nu a făcut niciun progres în ceea ce privește combaterea corupției generalizate și a semnelor de acaparare politică. Cadrul legislativ și cadrul instituțional rămân inadecvate și prea fragmentate. În **Turcia** nu s-au înregistrat progrese. Cadrul juridic și cadrul său instituțional împotriva corupției rămân sub standardele internaționale și permit exercitarea unei influențe politice nejustificate în investigarea, urmărirea penală și judecarea cazurilor de corupție. Asumarea răspunderii în rândul instituțiilor publice și transparența acestora necesită îmbunătățiri. Absența unei strategii anticorupție indică lipsa voinței de a combate corupția.

Drepturile fundamentale sunt în mare parte consacrate în legislația din Balcanii de Vest, dar există în continuare provocări în ceea ce privește asigurarea respectării lor efective. Protecția drepturilor fundamentale de către instanțele judecătorești este în continuare insuficientă în mai multe domenii de politică. În ansamblu, s-au înregistrat evoluții limitate sau chiar stagnare în acest domeniu în cea mai mare parte a regiunii. Preocupările și recomandările formulate în rapoartele de țară anterioare au fost abordate doar într-o măsură limitată. În **Turcia**, situația drepturilor omului s-a deteriorat și mai mult și rămâne un motiv serios de îngrijorare.

Libertatea de exprimare și libertatea și pluralismul mass-mediei sunt piloni esențiali ai unei societăți democratice, care trebuie apărați. În Balcanii de Vest, în ansamblu s-au înregistrat progrese limitate sau niciun progres în acest sens. Deși peisajul mediatic permite, în general, libertatea de exprimare, amenințările, intimidarea și violența la adresa jurnaliștilor, precum și remarcile denigratoare ale unor demnitari publici continuă să reprezinte motive serioase de îngrijorare. Acestea pot avea un efect de intimidare asupra exercitării libertății mass-mediei, iar ritmul investigațiilor și al urmăririlor penale în cazul unor astfel de incidente trebuie accelerat. Independența autorităților de reglementare din domeniul mass-mediei și a organismelor publice de radiodifuziune trebuie să fie garantată, inclusiv printr-o finanțare adecvată și prin numiri bazate pe merit în structurile de conducere. Funcționarea eficientă a organismelor independente de autoreglementare trebuie, de asemenea, sprijinită în continuare. Toate țările din regiune trebuie să sporească transparența privind finanțarea mass-mediei și legăturile dintre interesele publice și cele private care influențează direcțiile editoriale și duc la autocenzură.

Regresele majore au continuat în **Turcia**, unde exercitarea libertății de exprimare și diseminarea vocilor opoziției rămân foarte limitate. Intimidarea mass-mediei a continuat prin

urmărirea penală și condamnarea unor jurnaliști, apărători ai drepturilor omului, avocați, scriitori, politicieni din opoziție, studenți și utilizatori ai platformelor de comunicare socială.

Partenerii din Balcanii de Vest trebuie să demonstreze că depun în continuare eforturi pentru promovarea și consolidarea **egalității de gen** și pentru combaterea violenței bazate pe gen. Motivele de îngrijorare au sporit în această privință în cazul Turciei, unde s-a înregistrat un regres în ceea ce privește drepturile femeilor, manifestat prin retragerea acestei țări din Convenția de la Istanbul.

În general, există legi și politici privind **nediscriminarea**, dar nu se iau suficiente măsuri în cazurile de discriminare, de infracțiuni motivate de ură și de discursuri de incitare la ură. Protecția juridică a **drepturilor persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen, intersexuale și queer (LGBTIQ)** s-a îmbunătățit în majoritatea partenerilor din Balcanii de Vest, însă legislația trebuie respectată în practică, deoarece cazurile de discriminare și discursurile de incitare la ură rămân frecvente. În Turcia, protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor LGBTIQ, precum și discursurile de incitare la ură și campaniile de denigrare împotriva comunității LGBTIQ reprezintă în continuare un motiv serios de îngrijorare.

Copiii, mai ales cei aflați în situații vulnerabile, au fost afectați de închiderea școlilor și de alte limitări impuse de criza provocată de pandemia de COVID-19. Sunt necesare eforturi pentru a consolida **drepturile copilului** și a construi sisteme reziliente de protecție și de îngrijire a copiilor. Sistemele de justiție în interesul copilului trebuie să fie dezvoltate pe deplin, iar alternativele la detenție trebuie puse la dispoziție și utilizate mai sistematic, pentru ca detenția să fie utilizată doar ca măsură de ultimă instanță.

Drepturile persoanelor cu handicap trebuie să fie protejate în mod eficace, inclusiv tranziția lor către îngrijirea în comunitate și către o viață independentă, în concordanță cu cerințele Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap. Protecția **minorităților** și participarea acestora la viața publică necesită, de asemenea, o atenție continuă. Romii continuă să fie dezavantajați în comparație cu vecinii lor care nu sunt de etnie romă, iar romii vulnerabili au fost afectați în mod disproporționat de criza provocată de pandemia de COVID-19 și de măsurile restrictive aferente.

Guvernele din regiune trebuie să abordeze toate recomandările organismelor internaționale și regionale de monitorizare a drepturilor omului, inclusiv recomandările privind **condițiile din închisori** și prevenirea relor tratamente.

Justiție, libertate și securitate

Criminalitatea organizată continuă să reprezinte o amenințare pentru regiune, afectând oamenii, întreprinderile, instituțiile de stat și economia în ansamblu. Organizațiile criminale puternice, cu o rază de acțiune mondială, operează cu ușurință la nivel transfrontalier, inclusiv în UE. Organizațiile criminale active în Balcanii de Vest s-au dovedit experte în exploatarea evoluției pandemiei de COVID-19. Guvernele au reacționat, printre altele, prin intensificarea cooperării polițienești operaționale cu UE, în special prin intermediul platformei EMPACT¹⁰ și cu agențiile UE în domenii precum contrabanda cu droguri (în

¹⁰EMPACT (Platforma multidisciplinară europeană împotriva amenințărilor infracționale) este o inițiativă în materie de securitate derulată de statele membre ale UE pentru a identifica, a acorda prioritate și a aborda amenințările reprezentate de criminalitatea internațională organizată și gravă. EMPACT este acum un instrument permanent, astfel cum se prevede în [Concluziile Consiliului privind EMPACT 2022+](#). În mai 2021, Consiliul a adoptat [Concluziile privind stabilirea priorităților UE pentru următorul ciclu al EMPACT](#) (ianuarie 2022-decembrie 2025).

special cannabis și droguri sintetice), introducerea ilegală de migranți, traficul de persoane, criminalitatea organizată contra patrimoniului, contrabanda cu produse accizabile (în principal țigări) și cu arme de foc. Noua Strategie a UE de combatere a criminalității organizate 2021-2025¹¹ a confirmat angajamentul UE de a continua să acorde prioritate proiectelor de consolidare a capacităților în țările terțe, inclusiv în țările implicate în procesul de aderare. Scopul este de a sprijini cooperarea operațională și de a pune la dispoziția partenerilor instrumentele care să le permită să elimine structurile infracționale complexe.

Se înregistrează progrese satisfăcătoare în ceea ce privește combaterea posesiei ilegale, a utilizării abuzive și a traficului de arme de calibru mic și armament ușor, în concordanță cu Planul de acțiune al UE privind traficul de arme de foc pentru perioada 2020-2025. Sunt necesare eforturi continue în ceea ce privește alinierea legislației la acquis-ul UE și la acordurile internaționale, consolidarea securității frontierelor și a capacităților de investigare în materie de arme de foc, sporirea eficacității sistemelor judiciare în ceea ce privește infracțiunile legate de arme de foc, facilitarea în continuare a cooperării operaționale și a schimbului de informații între autoritățile de aplicare a legii, reducerea posesiei ilegale de arme de foc și a riscului de proliferare și deturnare a armelor de foc, munițiilor și explozivilor.

De asemenea, s-au continuat investițiile în structurile de combatere a criminalității organizate, ceea ce a dus la consolidarea organelor judiciare și polițienești specializate. Cu toate acestea, **rezultatele în materie de condamnări definitive** pentru criminalitate organizată demonstrează că, în continuare, autoritățile de aplicare a legii și sistemul judiciar nu sunt în măsură să asigure investigarea, urmărirea penală și judecarea corespunzătoare a cazurilor importante de criminalitate organizată și, prin urmare, descurajarea potențialilor autori ai unor astfel de infracțiuni. Acest lucru este valabil și în ceea ce privește combaterea traficului de persoane, care implică, de asemenea, acordarea de protecție și sprijin victimelor.

În Balcanii de Vest și în Turcia, autoritățile trebuie să găsească un răspuns eficace pentru a preveni infiltrarea în economie a criminalității organizate. Sunt necesare, de asemenea, eforturi suplimentare pentru a accelera, prin investigații financiare, urmărirea activelor provenite din săvârșirea de infracțiuni și pentru a asigura confiscarea și recuperarea mai eficace a profiturilor provenite din săvârșirea de infracțiuni. În plus, autoritățile de aplicare a legii trebuie să își consolideze capacitatea de a aborda apariția unor noi variații în activitatea infracțională, în special diferitele forme de criminalitate informatică. Cooperarea în materie de criminalitate informatică este în creștere.

În regiune s-au constatat exemple pozitive în acest sens în **Albania**, unde s-au înregistrat progrese satisfăcătoare în ceea ce privește cooperarea polițienească internațională, care a dus la arestări importante, precum și în ceea ce privește combaterea producției și a traficului de droguri. **Macedonia de Nord** a făcut unele progrese în lupta împotriva criminalității organizate, inclusiv la nivel operațional. Și **Muntele Negru** a făcut unele progrese în ceea ce privește îmbunătățirea accesului autorităților de aplicare a legii la principalele baze de date și creșterea numărului de anchetatori și experți în domenii-cheie. De asemenea, cooperarea polițienească internațională consacrată a continuat să dea rezultate, realizându-se capturi de droguri fără precedent. Cu toate acestea, în **Kosovo, Serbia și Turcia** s-au înregistrat doar progrese limitate în lupta împotriva criminalității organizate, iar în **Bosnia și Herțegovina**, unde punctul de contact pentru cooperarea cu Europol nu este încă operațional, nu s-a înregistrat niciun progres.

¹¹ Comunicarea referitoare la Strategia UE de combatere a criminalității organizate 2021-2025, COM(2021) 170 final, 14.4.2021.

Cooperarea cu Balcanii de Vest în ceea ce privește **combaterea terorismului** și prevenirea radicalizării continuă să aibă o importanță majoră. Deși ideologiile religioase și politice extreme rămân prezente în regiune, iar extinderea forumurilor de radicalizare online în general este îngrijorătoare, în perioada de raportare nu s-au semnalat incidente de natură extremă sau violentă (terorism, extremism, radicalism), iar situația în materie de securitate din regiune a rămas stabilă.

Forumul ministerial UE-Balcanii de Vest privind justiția și afacerile interne, desfășurat în octombrie 2020, a reiterat valabilitatea Planului comun de acțiune privind combaterea terorismului pentru Balcanii de Vest și a reafirmat angajamentul de a pune în aplicare obiectivele acestuia și după 2020. Prin urmare, Planul comun de acțiune și modalitățile de punere în aplicare a acestuia constituie în continuare un cadru pentru activitatea comună de prevenire a radicalizării care duce la extremism violent și terorism, activitate bazată pe cele cinci obiective și susținută de o cooperare regională solidă. Deși pandemia a încetinit punerea sa în aplicare în cea mai mare parte a regiunii, s-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește elaborarea de strategii de combatere a terorismului, adoptarea legislației relevante, consolidarea capacității instituționale relevante și introducerea de măsuri de combatere a radicalizării. Sunt necesare însă progrese suplimentare pentru a asigura punerea în aplicare deplină a obiectivelor și acțiunilor convenite. În general, sunt necesare mai multe eforturi pentru a preveni toate formele de radicalizare, inclusiv cele de natură religioasă, etno-naționalistă sau politică.

Albania a adoptat o nouă strategie națională transsectorială de combatere a terorismului și un nou plan de acțiune în decembrie 2020 și și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul Planului comun de acțiune. În ceea ce privește combaterea spălării banilor, Albania a continuat să își alinieze legislația la acquis-ul UE. **Muntelegru** își pune în aplicare strategia pentru perioada 2020-2024 privind prevenirea și combaterea extremismului violent, cu un accent special pe centrele de detenție, cu sprijinul societății civile. **Macedonia de Nord** continuă să pună în aplicare strategia națională (2018-2022) privind combaterea terorismului și a extremismului violent. **Bosnia și Herțegovina** și **Serbia** ar beneficia de pe urma unei abordări mai strategice a combaterii terorismului. Strategia Bosniei și Herțegovinei în acest domeniu a expirat, astfel încât ar trebui adoptată și pusă în aplicare o strategie subsecventă pentru perioada 2021-2025 care să se alinieze la politica UE, în special în ceea ce privește prevenirea și combaterea extremismului violent. Acest lucru va necesita instituirea unor structuri mai eficace de combatere a terorismului. Bosnia și Herțegovina are nevoie de o nouă lege privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, care să fie conformă cu standardele juridice ale UE (și anume A patra directivă privind combaterea spălării banilor). În Serbia, legislația esențială privind combaterea terorismului este încă în curs de elaborare. **Kosovo** intenționează să adopte o nouă strategie comună privind combaterea terorismului și a extremismului violent. Deși ministrul afacerilor interne rămâne coordonatorul național, este necesar să se reinstitue un oficiu care să îl sprijine pe coordonator, iar acesta din urmă ar trebui să joace un rol mai important în coordonarea interinstituțională.

Unii parteneri din regiune (Albania, Kosovo și Macedonia de Nord) repatriază în mod sistematic **luptători teroriști străini** și membri ai familiilor acestora. În cea mai mare parte a Balcanilor de Vest, repatrierea luptătorilor teroriști străini care se întorc din foste zone de luptă și depunerea de eforturi suplimentare pentru reintegrarea și resocializarea lor efectivă și sistemică reprezintă o provocare. **Kosovo** a făcut progrese semnificative în ceea ce privește reabilitarea și reintegrarea luptătorilor teroriști străini și a familiilor acestora, deși există preocupări cu privire la eliberarea condiționată anticipată din închisoare a infractorilor extremiști violenți. În Balcanii de Vest trebuie îmbunătățită în continuare monitorizarea măsurilor de reintegrare și de resocializare, inclusiv în închisori. Aceasta include, în special,

cooperarea între instituții la nivel național și local. Schimbul de informații prin intermediul aplicației de rețea pentru schimbul securizat de informații (SIENA) a Europol a înregistrat progrese semnificative. Partenerii din Balcanii de Vest ar trebui să continue să transmită în mod proactiv, prin canalele adecvate, informații privind întoarcerea luptătorilor teroriști străini și a familiilor acestora. **Munte negru** are un schimb de informații bun cu EUROPOL și EUROJUST privind luptătorii teroriști străini. **Macedonia de Nord** a adoptat, în iunie 2020, un plan național pentru reintegrarea, resocializarea și reabilitarea luptătorilor străini care se întorc în această țară și a membrilor familiilor acestora.

Turcia se confruntă în continuare cu amenințări din partea grupărilor teroriste. Deși guvernul are dreptul legitim și responsabilitatea de a combate terorismul, cadrul său juridic și răspunsul său trebuie alinate la standardele europene și la acquis-ul UE. Măsurile antiteroriste trebuie să fie proporționale și aplicate cu respectarea statului de drept, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Turcia ar trebui să înceteze să utilizeze interpretarea în sens larg a legislației sale privind combaterea terorismului ca justificare pentru arestarea și reținerea jurnaliștilor, a scriitorilor, a avocaților, a politicienilor, a cadrelor universitare, a apărătorilor drepturilor omului și a vocilor critice. Turcia a acordat prioritate luptei împotriva PKK, care rămâne pe lista UE a persoanelor, grupurilor și entităților implicate în acte de terorism, precum și dezmembrării mișcării Gülen. Turcia are capacități instituționale bine dezvoltate, dar continuă să se confrunte cu riscuri grave de spălare a banilor și de finanțare a terorismului. Deși a făcut progrese în ceea ce privește consolidarea cadrului său de combatere a spălării banilor/finanțării terorismului, trebuie încă să dea curs mai multor recomandări pendinte ale Grupului de Acțiune Financiară Internațională (GAFI). Turcia trebuie să elaboreze o strategie și un plan de acțiune cuprinzătoare privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului.

Eficacitatea și promptitudinea mecanismului Turciei de înghețare a activelor s-au îmbunătățit, iar țara și-a continuat eforturile de combatere a celulelor de luptători teroriști interni și străini. Cooperarea polițienească și judiciară cu statele membre ale UE și cu agențiile UE în domeniul combaterii terorismului a rămas limitată din cauza absenței unei legi naționale privind protecția datelor cu caracter personal care să fie aliniată la standardele europene și la acquis-ul UE, precum și din cauza diferențelor în ceea ce privește definirea și pedepsirea infracțiunilor de terorism. Turcia ar trebui să își continue eforturile de prevenire și combatere eficace a radicalizării care duce la extremism violent și terorism, cu respectarea deplină a drepturilor fundamentale.

Amenințările hibride, inclusiv atacurile cibernetice și, în primul rând, dezinformarea și informarea eronată au continuat să reprezinte o problemă gravă în țările implicate în procesul de aderare. În special în regiunea Balcanilor de Vest, actori statali și nestatali, inclusiv din afara regiunii, au continuat să practice dezinformarea pentru a contesta credibilitatea UE, a submina încrederea publicului în instituțiile democratice și a adânci polarizarea. Campaniile de dezinformare și de informare eronată au fost deosebit de intense în timpul pandemiei de COVID-19, dar și în perioadele premergătoare alegerilor. În cea mai mare parte, dezinformarea este produsă și difuzată în regiune de actori interni în scopuri interne, dar sunt activi și reprezentanți ai unor state terțe.

În conformitate cu prioritățile UE stabilite în Cadrul comun privind contracararea amenințărilor hibride¹², în Strategia privind Balcanii de Vest și în Declarația de la Zagreb¹³, SEAE și Comisia și-au aprofundat dialogul în materie de politici cu partenerii implicați în

¹² JOIN(2016) 18 final.

¹³ [Declarația de la Zagreb, 6 mai 2020 \(europa.eu\)](#).

procesul de aderare cu privire la contracararea amenințărilor hibride, în special la reziliența cibernetică, protecția infrastructurilor critice, comunicarea strategică și combaterea dezinformării. Comunicarea strategică a continuat să se concentreze asupra unor campanii de comunicare tematice care evidențiază beneficiile sprijinului acordat de UE cetățenilor și economiilor, precum și asupra unor acțiuni de diplomatie publică adresate direct cetățenilor, în special tinerilor, pentru a stimula dezbaterile cu privire la viitorul european comun. În paralel, UE a continuat să comunice evoluțiile politice și strategice ale relațiilor dintre UE și Balcanii de Vest pe paginile sale web și pe platformele de comunicare socială. Promovarea libertății de exprimare și a jurnalismului independent în regiunea vizată de politica de extindere rămâne o prioritate, iar consolidarea capacităților în materie de securitate cibernetică este o parte esențială a Agendei digitale pentru Balcanii de Vest¹⁴ și o prioritate a noii Strategii de securitate cibernetică a UE¹⁵.

Migrația ilegală a continuat să fie o provocare majoră pentru Balcanii de Vest și Turcia. Cooperarea s-a dezvoltat în continuare de-a lungul rutelor de migrație din estul Mării Mediterane/Balcanii de Vest. Introducerea ilegală de migranți, minorii neînsoțiți, traficul de persoane și capacitatea insuficientă a sistemelor naționale de azil rămân motive de îngrijorare. Criza din Afganistan ar putea duce la o creștere suplimentară a numărului de refugiați afgani și necesită o cooperare strânsă continuă între UE și țările partenere.

În 2021, numărul total de sosiri neregulate din **Balcanii de Vest** în UE este în creștere comparativ cu 2020, numai în cursul primelor 7 luni înregistrându-se aproximativ 23 000 de cazuri de trecere neregulată a frontierei, față de aproximativ 27 000 de sosiri neregulate în tot anul 2020. Ca urmare a mișcărilor migratorii intense, în regiune, în special în Serbia și în Bosnia și Herțegovina, se află în continuare un număr mare de refugiați și de migranți. În prezent, în regiune se află aproximativ 20 000 de migranți și refugiați. În plus, se estimează că mii de persoane se află în afara centrelor de primire.

Deși se înregistrează progrese, în Balcanii de Vest sunt necesare eforturi suplimentare pentru crearea unor instituții, legi și proceduri noi sau mai solide în domeniul azilului, al returnării și al gestionării frontierelor, având în vedere și transpunerea acquis-ului complex și exigent al UE. Partenerii din Balcanii de Vest ar trebui, de asemenea, să își asume responsabilitatea și implicarea cu privire la toate aspectele migrației. Este necesar să se consolideze sistemele de azil, să se intensifice returnările voluntare și nevoluntare și cooperarea în materie de readmisie cu țările de origine, precum și cooperarea regională și internațională pentru combaterea grupurilor infracționale organizate implicate în introducerea ilegală de migranți și în traficul de persoane. Cooperarea regională și coordonarea cu UE rămân esențiale.

S-au finalizat negocierile referitoare la acordurile privind statutul cu cinci țări din regiune, care permit Agenției Europene pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex) să trimită echipe europene de poliție de frontieră și gardă de coastă cu competențe executive în zonele limitrofe frontierei externe a UE, în sprijinul autorităților naționale de frontieră, însă acordurile cu Bosnia și Herțegovina și Macedonia de Nord nu au fost semnate încă. Pentru a consolida gestionarea și protecția frontierelor, intrarea în vigoare și punerea în aplicare efectivă a tuturor acordurilor privind statutul reprezintă o prioritate-cheie. Acordurile cu Albania, Muntenegru și Serbia au intrat deja în vigoare și au fost trimise echipe de tipul celor menționate mai sus.

¹⁴ [Lansarea Agendei digitale pentru Balcanii de Vest \(europa.eu\)](https://europa.eu/european-council/agenda-digital-for-west-balkan)

¹⁵ JOIN(2020) 18 final.

Turcia continuă să găzduiască cea mai mare populație de refugiați din lume, pe teritoriul său fiind prezenți aproximativ 4 milioane de refugiați provenind din Siria și din alte țări. În primele opt luni ale anului 2021, numărul total de sosiri din Turcia în UE a fost de 9 703, față de 12 331 în aceeași perioadă a anului 2020. Cu toate acestea, deși presiunea migrației la frontierele terestre și maritime dintre Turcia și Grecia a rămas, de asemenea, scăzută, în aceeași perioadă în Italia au sosit 4 739 de persoane din Turcia, comparativ cu 1 111 în 2020. În același timp, numărul total de sosiri neregulate în Cipru a fost de 5 553 (4 957 după trecerea liniei verzi), față de 3 800 în 2020.

Având în vedere situația din Afganistan și percepția asupra migranților în rândul populației turce, autoritățile turce își consolidează infrastructura de frontieră de-a lungul graniței cu Iranul. De asemenea, autoritățile turce sporesc resursele pentru prevenirea și combaterea introducerii ilegale de migranți, dar este nevoie de o cooperare internațională mai intensă în materie de aplicare a legii de-a lungul întregii rute de migrație, din țările de origine către Turcia, Balcanii de Vest și UE, pentru a combate rețelele de introducere ilegală de migranți. Cooperarea strânsă continuă în domeniul gestionării frontierelor și al combaterii introducerii ilegale de migranți rămâne o prioritate-cheie.

Funcționarea instituțiilor democratice

Asigurarea unor reforme credibile și durabile în domeniul democrației rămâne o provocare presantă pentru țările implicate în procesul de aderare. Principalul motiv pentru care nu s-au înregistrat progrese substanțiale, ci, dimpotrivă, chiar regrese a fost în continuare absența unei voințe politice reale.

Polarizarea politică puternică, boicotarea alegerilor și a activității parlamentare de către opoziție și, în unele cazuri, neîncrederea evidentă la nivelul întregului spectru politic – în special în cadrul parlamentelor – încă împiedică funcționarea sistemelor și instituțiilor democratice ale partenerilor din **Balcanii de Vest**. În **Serbia**, parlamentul și forțele politice au continuat să se implice în dialogul dintre partide condus de Parlamentul European, pentru a crea un larg consens transpartinic cu privire la reformele legate de UE, consens care este vital pentru progresul țării pe calea aderării la UE. În cadrul reuniunii plenare din luna septembrie, cofacilitatorii din Parlamentul European și din Parlamentul Serbiei au ajuns la un acord cu privire la un document de lucru care conține 16 măsuri menite să sporească încrederea în procesul electoral, cu un set de acțiuni concrete și termene. În timpul dezbaterilor în plen din unele țări s-a utilizat o retorică incendiară împotriva oponenților politici, a jurnaliștilor și a societății civile. Activitatea parlamentară a continuat în pofida restricțiilor legate de pandemia de COVID-19. O societate democratică bazată pe statul de drept necesită combaterea fără echivoc a corupției și asigurarea independenței și eficienței sistemelor judiciare.

În **Muntenegru**, în urma alegerilor parlamentare coaliția aflată la guvernare s-a schimbat și a apărut un nou peisaj politic. Fricțiunile dintre puterea executivă și cea legislativă au încetinit reformele, iar noua legislație introdusă de majoritatea parlamentară a pus sub semnul întrebării realizările anterioare. În **Kosovo**, victoria zdrobitoare a unei alianțe din opoziție la alegerile parlamentare a reprezentat o schimbare politică majoră, guvernul bucurându-se astfel de o majoritate solidă în cadrul Adunării. La 17 octombrie 2021 au avut loc alegeri locale în Kosovo, iar misiunea UE de observare a alegerilor trimisă la fața locului va publica o evaluare după alegeri. Deși alegerile din regiune au fost, în general, bine organizate, inclusiv printr-o utilizare sporită a tehnologiei informației în **Albania**, rămân să fie puse în aplicare în mod corespunzător numeroase recomandări ale misiunilor anterioare de observare

a alegerilor în regiune, referitoare la numărarea alegătorilor, listele de alegători, finanțarea campaniilor electorale, soluționarea litigiilor și sancțiunile pentru încălcarea normelor electorale, și trebuie să fie remediate deficiențele structurale. În special, creșterea transparenței și a răspunderii în ceea ce privește finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, precum și asigurarea unui acces echitabil la mass-media necesită în continuare eforturi substanțiale suplimentare în întreaga regiune. În **Bosnia și Herțegovina**, în mai 2021 a fost înființat un grup de lucru inter-agenții pentru a discuta reformele electorale și constituționale. Actorii politici și instituțiile trebuie să poarte un dialog transparent și incluziv pentru a aborda deficiențele electorale de lungă durată înainte de următoarele alegeri generale din octombrie 2022.

În **Turcia**, în perioada de raportare regresul democratic a continuat. Turcia trebuie să își alinieze cadrul constituțional la standardele europene. În pofida încheierii stării de urgență în iulie 2018, anumite dispoziții juridice care acordă competențe extraordinare autorităților guvernamentale și care mențin mai multe elemente restrictive ale stării de urgență au rămas integrate în sistemul juridic, afectând democrația și drepturile fundamentale. În iulie 2021, parlamentul Turciei a aprobat un proiect de lege care prelungește cu încă un an durata acestor elemente restrictive ale stării de urgență. Accesul la justiție a rămas limitat pentru persoanele afectate de decretele-legi de urgență. Sistemul prezidențial executiv nu asigură o separare solidă și efectivă a puterilor, reducând responsabilitatea democratică a executivului. În regiunea de sud-est, primarii demisi cu forța au continuat să fie înlocuiți cu administratori numiți de guvern, ceea ce contravine avizului Comisiei de la Veneția din iunie 2020¹⁶. Vizarea partidelor și a mass-mediei de opoziție de către sistemul judiciar a pus serios în pericol legitimitatea instituțiilor democratice turce și pluralismul politic. În acest sens, hotărârea Curții Constituționale de a accepta punerea sub acuzare a celui de al doilea partid de opoziție ca mărime, în vederea interzicerii acestuia, transmite un semnal îngrijorător suplimentar. Politizarea administrației publice a continuat. Societatea civilă a fost supusă unei presiuni continue și spațiul de care aceasta are nevoie pentru a-și desfășura activitatea în mod liber a continuat să se diminueze.

Reforma administrației publice

Administrațiile publice concep și pun în aplicare politici publice, gestionează investițiile publice și prestează servicii publice esențiale care sporesc bunăstarea tuturor cetățenilor. Pentru a consolida încrederea, administrațiile publice trebuie să fie transparente și eficace și să poată fi trase la răspundere. Deși s-au înregistrat o serie de progrese satisfăcătoare în ultimul an, principalele deficiențe se referă la diverse forme de politizare.

Planificarea politicilor s-a îmbunătățit într-o oarecare măsură, dar sunt necesare eforturi suplimentare pentru a asigura un control puternic al calității de către administrațiile centrale și pentru a consolida capacitățile de elaborare a politicilor bazate pe date concrete și de consolidare a unei astfel de culturi în administrația publică. Capacitățile de **monitorizare a politicilor** ar trebui sporite.

În Muntenegru, calitatea generală a documentelor strategice elaborate în perioada de raportare s-a îmbunătățit. Macedonia de Nord a adoptat o nouă metodologie pentru pregătirea, monitorizarea și raportarea strategiilor sectoriale, care vizează consolidarea planificării politicilor. În Albania, s-au făcut unele progrese în ceea ce privește punerea în

¹⁶ [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2020\)011-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2020)011-e)

aplicare a evaluărilor impactului reglementărilor, îmbunătățirea cadrelor de guvernare privind consultările publice și instituirea de sisteme informatice pentru planificarea integrată. În general, politicile, legislația și investițiile publice din regiune sunt încă adesea pregătite fără să se efectueze evaluări ale impactului.

Răspunderea administrațiilor publice rămâne o prioritate absolută. Organismele publice nu sunt întotdeauna înființate și organizate în mod eficace. În Muntenegru, recente reorganizări ale administrației publice au dus la schimbări substanțiale de personal, inclusiv la nivel de conducere, punând în pericol capacitatea Muntenegrului de a păstra, în multe sectoare, personalul cu experiență în chestiuni legate de procesul de aderare la UE. În Albania, s-au înființat în ultimii ani agenții subordonate fără o planificare strategică. În Kosovo, au existat întârzieri în ceea ce privește aplicarea cadrului legislativ adoptat recent, menit să îmbunătățească organizarea și răspunderea administrației. În Macedonia de Nord, noua Lege privind organizarea statului, care vizează raționalizarea cadrului instituțional, eliminarea suprapunerilor de competențe și creșterea eficienței administrației, nu a fost încă adoptată. Turcia are nevoie de o agendă cuprinzătoare de reformare a administrației publice și de o instituție principală care să coordoneze acest proces.

În majoritatea țărilor încă trebuie să se asigure **resursele umane și managementul funcției publice**, inclusiv răspunderea managerială și creșterea profesionalismului funcției publice, prin abilitarea personalului de conducere de nivel superior și a inspectorilor și delegarea către aceștia a procesului decizional. Trebuie să se introducă în cadrele legislative proceduri transparente și bazate pe merit pentru recrutare, promovare, retrogradare și demitere, care să fie puse în aplicare în mod consecvent în cadrul tuturor administrațiilor publice de la nivel central și local. Structura administrației de stat ar trebui să asigure un dispozitiv eficace de asumare a răspunderii. Albania a finalizat etapele-cheie prin digitalizarea completă a procesului de recrutare a funcționarilor publici pentru a asigura o transparență sporită. În Serbia, nu s-au făcut progrese în ceea ce privește reducerea numărului excesiv de posturi de conducere de nivel superior ocupate de manageri interimari. În Bosnia și Herțegovina, condițiile de muncă diferite care decurg din diversele acte legislative privind funcția publică, precum și practicile care diferă de la un nivel de guvernare la altul continuă să împiedice mobilitatea funcționarilor publici și crearea unui spațiu administrativ cu standarde egale. Majoritatea țărilor au depus eforturi pentru a îmbunătăți serviciile oferite întreprinderilor și publicului larg. Serbia, Albania, Muntenegru și Macedonia de Nord au lansat inițiative și servicii de e-guvernare ca reacție la pandemia de COVID-19. Răspunderea administrației și managementul resurselor umane au rămas o sursă de îngrijorare în Turcia. Politizarea administrației a continuat și lipsește încă voința politică de reformare.

Trebuie luat în considerare **rolul autorităților regionale și locale** în procesul de aliniere la UE și de aplicare în final a normelor UE. Trebuie asigurat, așadar, un echilibru adecvat între administrațiile centrale, regionale și locale. În Turcia, deciziile și măsurile specifice luate de autorități împotriva municipalităților cu primari aleși din partidele de opoziție rămân profund îngrijorătoare.

Este necesar să se consolideze **capacitatea administrativă** și standardele profesionale ale organismelor responsabile de punerea în aplicare a acquis-ului UE și să se garanteze independența organismelor de reglementare.

Funcționarea **sistemelor de achiziții publice** și de **gestionare a finanțelor publice** rămâne o provocare. În general, transparența și răspunderea cu privire la măsurile legate de COVID-19 au fost foarte limitate.

În Kosovo, Muntenegru și Serbia, digitalizarea sistemelor de achiziții publice a avansat. Între timp, eludarea standardelor UE în materie de achiziții publice în Serbia a devenit un motiv de îngrijorare, întrucât 54 % din valoarea cumulată a tuturor contractelor de achiziții publice din 2020 a fost exceptată de la aplicarea Legii privind achizițiile publice. Concesionarea aeroporturilor din Muntenegru trebuie să fie licitată în conformitate cu standardele UE privind achizițiile publice echitabile și transparente. Macedonia de Nord și Serbia și-au consolidat într-o oarecare măsură capacitățile în cadrul sistemelor lor de achiziții publice, dar în Albania, Bosnia și Herțegovina și Kosovo dezvoltarea acestor capacități trebuie să fie o prioritate. Albania și Muntenegru și-au îmbunătățit legislația privind achizițiile publice, iar Albania a adoptat prima strategie în materie de achiziții publice. În cea mai mare parte a perioadei de raportare, Bosnia și Herțegovina a acordat un tratament preferențial ofertanților interni la atribuirea contractelor de achiziții publice, încălcând astfel Acordul de stabilizare și de asociere.

Turcia continuă să înregistreze deficiențe semnificative în ceea ce privește alinierea la acquis-ul UE, deoarece acoperirea regulilor de atribuire a contractelor de achiziție publică este redusă semnificativ prin diverse excepții, precum și prin avantaje discriminatorii privind prețurile interne și practici de compensare. Gradul de utilizare a sistemului electronic de achiziții publice a crescut de patru ori în Turcia.

Reformarea sistemelor naționale de guvernanță pentru a consolida răspunderea managerială, **buna gestiune financiară** și auditarea externă a fondurilor publice sunt cruciale. Progresele legate de controalele interne publice și responsabilitatea managerială au fost lente în timpul pandemiei de COVID-19, dar Albania și Serbia au făcut progrese notabile în ceea ce privește definirea cadrului strategic și elaborarea metodologiei pentru punerea în aplicare a reformelor lor. Albania a depus eforturi pentru a pune în aplicare mai multe dintre recomandările Oficiului de Audit al Albaniei în 2020, în special pentru a remedia deficiențele care limitau impactul auditurilor externe și controlul legislativ și nu permiteau o implicare suficientă a publicului. Muntenegru și-a îmbunătățit considerabil acțiunile întreprinse în urma recomandărilor de audit și a realizat o comunicare mai deschisă și mai transparentă cu Parlamentul și cu publicul larg. Albania a luat măsuri ferme pentru a consolida controlul intern al finanțelor publice (PIFC), prin măsuri referitoare la delegarea responsabilităților financiare, la monitorizarea auditurilor interne și la măsurile luate ca urmare a acestor audituri.

Deși consolidarea sistemelor și a capacităților de **gestionare a investițiilor publice** este stabilită ca prioritate pentru toate țările implicate în procesul de aderare, în special în contextul Planului economic și de investiții pentru Balcanii de Vest, în ultimul an s-au înregistrat puține progrese în acest sens. Cu toate acestea, având în vedere că Muntenegru efectuează o evaluare a gestionării investițiilor publice în 2021, toate economiile din Balcanii de Vest dispun acum de recomandări bazate pe date concrete cu privire la modul în care se poate spori eficacitatea investițiilor publice.

Toate țările candidate și candidații potențiali trebuie să își consolideze capacitatea de a produce **statistici** de bună calitate, în conformitate cu principiile Codului de bune practici al statisticilor europene, care să fie bazate pe independență profesională, imparțialitate, fiabilitate, transparență și confidențialitate. De asemenea, este esențial să furnizeze mai multe date către Eurostat. În Balcanii de Vest și în Turcia, oficiile pentru statistică se concentrează în special pe recensămintele populației și ale locuințelor și ar trebui să se aloce resurse suficiente pentru realizarea acestora. Un sector specific în care sunt necesare progrese din partea tuturor este SEC 1010, Sistemul european de conturi (statistici macroeconomice).

Economia

Pandemia de COVID-19 a avut un impact negativ semnificativ asupra creșterii economice în Balcanii de Vest și în Turcia în 2020. Activitatea economică din Balcanii de Vest s-a contractat cu 3,4 %. Turcia a înregistrat o oarecare expansiune în 2020 (o creștere de 1,8 % a PIB-ului real). În Balcanii de Vest, amploarea încetinirii creșterii economice a variat considerabil în 2020, de la o scădere relativ ușoară de 1 % a PIB-ului în Serbia la o pierdere foarte accentuată a producției de 15,2 % în Muntenegru, în timp ce în Bosnia și Herțegovina (4,6 %), în Albania (3,8 %), în Macedonia de Nord (4,5 %) și în Kosovo (4,1 %) recesiunea s-a situat la un nivel mediu. Structura sectorială a economiilor, în special ponderea turismului, a jucat un rol central în gravitatea consecințelor economice, ceea ce explică mai ales recesiunea foarte puternică din Muntenegru. Sezoanele agricole cu rezultate bune au atenuat într-o anumită măsură aceste consecințe, în special în Serbia și în Albania. Diferențele în ceea ce privește răspunsul în materie de politici la criză, cauzate parțial de gradele diferite de marjă de manevră disponibilă la nivel de politici, au avut, de asemenea, un impact asupra rezultatelor economice. În Turcia, creșterea economică a fost însoțită de o inflație ridicată continuă, de creșterea deficitelor externe și de o depreciere continuă a monedei, legată în mare parte de percepția unor riscuri mai ridicate ca urmare a schimbărilor frecvente ale guvernatorului băncii centrale.

În cazul majorității economiilor se estimează o relansare a creșterii economice în 2021, nivelul acesteia urmând să revină la ratele de expansiune anterioare pandemiei sau să le depășească. Ca urmare a deficitelor bugetare ridicate legate de criză și a creșterilor substanțiale ale ponderii datoriei în PIB în 2020, consolidarea fiscal-bugetară treptată este planificată să înceapă în 2021 sau în 2022.

Cu toate acestea, pentru se favoriza o redresare durabilă pe termen mediu, punerea în aplicare a **reformelor structurale** trebuie să se accelereze și mai mult. Acest lucru este esențial pentru îndeplinirea celor două criterii economice pentru aderarea la UE: asigurarea unor economii de piață funcționale și demonstrarea capacității de a face față presiunii concurențiale și forțelor de piață din cadrul UE. Deși punctajul mediu pentru punerea în aplicare a măsurilor din programele de reformă economică a fost de doar 2,7 (din 5) în 2020, nivelul de punere în aplicare a recomandărilor stabilite de comun acord a crescut semnificativ, de la 35,5 % pentru orientările în materie de politici adoptate în 2019, la 50,8 % în 2020. Această îmbunătățire este legată în principal de caracterul pe termen scurt specific al multor măsuri recomandate de atenuare a crizei provocate de COVID-19.

Piețele forței de muncă din Balcanii de Vest și din Turcia continuă să fie caracterizate de o activitate și o ocupare a forței de muncă în general scăzute, precum și de un nivel ridicat al caracterului informal și al șomajului. Ratele de activitate au scăzut în toate țările în 2020, din cauza tendinței oamenilor de a se retrage de pe piața forței de muncă în timpul crizei provocate de pandemia de COVID-19. Rata scăzută de integrare a femeilor și a tinerilor pe piața forței de muncă rămâne o provocare serioasă. În iulie 2021, Balcanii de Vest au aprobat o Declarație privind asigurarea integrării durabile pe piața forței de muncă a tinerilor și luarea de măsuri concrete pentru a institui și a pune în aplicare treptat garanții pentru tineret, care să fie ulterior consolidate. Reformele și investițiile în domeniul sistemelor de educație, al perfecționării și al recalificării sunt esențiale pentru abordarea provocărilor de pe piața forței de muncă.

Digitalizarea sectorului industrial și dezvoltarea competențelor **digitale** ale tuturor segmentelor societății sunt esențiale pentru stimularea capacității de inserție profesională și

promovarea economiei digitale. Planul de acțiune pentru educația digitală pentru perioada 2021-2027¹⁷, adoptat în septembrie 2020, urmărește să ajute sistemele de educație și formare să abordeze provocările crizei generate de pandemia de COVID-19 și să sprijine transformarea digitală pe termen mai lung. Peisajul mediatic s-a schimbat, la rândul său, necesitând acțiuni de sprijinire a independenței în materie de reglementare și de protecție a minorilor în cadrul mijloacelor de comunicare digitale.

III. CAPACITATEA DE ASUMARE A OBLIGAȚIILOR CE REZULTĂ DIN ADERARE

Metodologia revizuită organizează capitolele de negociere în clustere tematice pentru a spori dinamismul și a favoriza interacțiunile constructive. Această nouă abordare se reflectă, de asemenea, în următoarea prezentare a alinierii la acquis-ul UE.

Clusterul „**piața internă**” cuprinde: libera circulație a mărfurilor (capitolul 1); libera circulație a lucrătorilor (capitolul 2); dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii (capitolul 3); libera circulație a capitalurilor (capitolul 4); dreptul societăților comerciale (capitolul 6); dreptul proprietății intelectuale (capitolul 7); politica în domeniul concurenței (capitolul 8); serviciile financiare (capitolul 9); protecția consumatorilor și a sănătății (capitolul 28). Alinierea în aceste domenii este esențială pentru a beneficia pe deplin de acordurile de stabilizare și de asociere și pentru a spori și mai mult integrarea comercială în UE – care este de departe principalul partener comercial al regiunii. De asemenea, alinierea va spori atractivitatea pentru investiții din partea UE și va facilita sinergiile dintre lanțurile de aprovizionare, crearea de locuri de muncă și accesul la capital.

Balcanii de Vest prezintă, în general, un nivel moderat de pregătire în multe domenii ale pieței interne. În ceea ce privește libera circulație a mărfurilor, Kosovo a făcut unele progrese, în timp ce ceilalți parteneri din Balcanii de Vest au făcut doar progrese limitate. Muntenegru și Serbia au făcut unele progrese în ceea ce privește libera circulație a serviciilor, iar Albania, Kosovo, Muntenegru și Macedonia de Nord au făcut unele progrese în ceea ce privește libera circulație a capitalurilor, la fel ca Bosnia și Herțegovina, Kosovo și Muntenegru în ceea ce privește politica în domeniul concurenței. De asemenea, Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo și Muntenegru au făcut progrese în domeniul serviciilor financiare.

Cooperarea regională și cadrele de cooperare regională incluzive, cum ar fi Strategia UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice (EUSAIR) sau Strategia UE pentru regiunea Dunării (EUSDR) au continuat să faciliteze pregătirile pentru participarea în final la piața internă a UE. Piața regională comună a Balcanilor de Vest, care se bazează pe normele și standardele UE, reprezintă un pas înainte în vederea integrării mai strânse a regiunii în piața unică a UE înainte de aderare. În cadrul Summitului de la Sofia din 10 noiembrie 2020, liderii celor șase parteneri din Balcanii de Vest au adoptat Planul de acțiune privind piața regională comună și Declarația privind Agenda verde pentru Balcanii de Vest.

Turcia a făcut unele progrese în ceea ce privește libera circulație a capitalurilor, serviciile financiare și politica în domeniul concurenței, însă în acest din urmă domeniu persistă totuși motive serioase de îngrijorare legate de ajutoarele de stat. Turcia este foarte avansată în domeniul dreptului societăților comerciale și are un nivel bun de pregătire în domeniul liberei circulații a mărfurilor, al serviciilor financiare, al protecției consumatorilor și sănătății,

¹⁷ COM(2020) 624 final.

precum și al dreptului proprietății intelectuale. Turcia se află însă în continuare într-un stadiu incipient de pregătire în ceea ce privește libera circulație a serviciilor și libera circulație a lucrătorilor, domenii în care nu s-a făcut niciun progres.

Clusterul **„competitivitate și creștere favorabilă incluziunii”** cuprinde: societatea informațională și mass-media (capitolul 10); fiscalitatea (capitolul 16); politica economică și monetară (capitolul 17); politica socială și ocuparea forței de muncă (capitolul 19); politica industrială (capitolul 20); știința și cercetarea (capitolul 25); educația și cultura (capitolul 26) și domeniul vamal (capitolul 29). Reformele din aceste domenii sunt extrem de relevante pentru programele de reformă economică ale Balcanilor de Vest și beneficiază de sprijin prin intermediul Planului economic și de investiții, deoarece vor contribui la creșterea competitivității și a atractivității regiunii pentru întreprinderi și la reducerea decalajului existent față de economia UE.

Majoritatea partenerilor din Balcanii de Vest au un nivel moderat de pregătire în domeniile din acest cluster. Cu toate acestea, Bosnia și Herțegovina se află într-un stadiu incipient în mai multe domenii. În domeniul fiscalității, Serbia a făcut progrese satisfăcătoare, Bosnia și Herțegovina nu a făcut niciun progres, iar ceilalți parteneri au făcut unele progrese. În domeniul uniunii vamale, Macedonia de Nord a făcut progrese satisfăcătoare, Serbia și Albania au făcut progrese limitate, iar Kosovo și Muntenegru au făcut unele progrese. În domeniul educației și culturii, Muntenegru, Serbia și Albania au făcut unele progrese. În domeniul științei și cercetării, Albania a făcut progrese satisfăcătoare, în timp ce Bosnia și Herțegovina, Muntenegru și Serbia au făcut unele progrese. Partenerii din Balcanii de Vest cu unele progrese în domeniul societății informaționale și al mass-mediei sunt Albania și Kosovo, în domeniul politicii economice și monetare, Macedonia de Nord, iar în domeniul politicii sociale și al ocupării forței de muncă, Albania și Macedonia de Nord. În domeniul politicii privind întreprinderile și industria, toți partenerii din Balcanii de Vest au făcut unele progrese, cu excepția Bosniei și Herțegovinei.

Având în vedere progresele înregistrate, Comisia consideră că Serbia îndeplinește toate criteriile pentru deschiderea acestui cluster, în special ca urmare a eliminării taxării discriminatorii a alcoolului importat. În general, regiunea trebuie să întreprindă reforme socioeconomice pentru a aborda deficiențele structurale, competitivitatea scăzută, rata ridicată a șomajului și impactul pandemiei de COVID-19. Progresele în ceea ce privește alinierea la normele UE în domeniul TVA-ului, al accizelor și al impozitării directe ar contribui la stimularea comerțului intraregional și internațional. De asemenea, regiunea trebuie să își consolideze în mod semnificativ ecosistemul de cercetare și inovare pentru a le permite economiilor să țină pasul cu evoluțiile din acest domeniu, inclusiv în ceea ce privește tehnologiile digitale și verzi. În ceea ce privește educația și cultura, Muntenegru și Serbia sunt primele din regiune, în timp ce Bosnia și Herțegovina și Kosovo trebuie să înceapă să recupereze decalajul.

Turcia a continuat să se alinieze la acquis-ul UE într-o măsură limitată și s-au înregistrat regresuri în ceea ce privește societatea informațională și mass-media, politica economică și monetară, politica socială și ocuparea forței de muncă și politica industrială. Turcia a făcut unele progrese în domeniile științei și cercetării și educației și culturii, dar trebuie să continue să facă educația mai incluzivă, în special pentru fete. Pregătirile Turciei în domeniul științei și cercetării sunt foarte avansate. Turcia prezintă un nivel ridicat de integrare comercială în UE și are în continuare un nivel bun de pregătire pentru uniunea vamală, dar a făcut progrese limitate, inclusiv în ceea ce privește punerea în aplicare a acesteia. Turcia continuă să se abată de la obligațiile care îi revin în temeiul uniunii vamale UE-Turcia, cauzând un număr mare de bariere în calea comerțului.

Agenda verde și conectivitatea durabilă sunt esențiale pentru o redresare durabilă și adaptată exigențelor viitorului, precum și pentru integrarea economică în regiune și în UE, de care vor beneficia atât întreprinderile, cât și publicul larg.

Acest cluster cuprinde: politica în domeniul transporturilor (capitolul 14); energia (capitolul 15); rețelele transeuropene (capitolul 21) și mediul și schimbările climatice (capitolul 27).

Albania, Macedonia de Nord și Serbia au un nivel moderat de pregătire în domeniul energiei, în timp ce Muntenegru are un nivel bun de pregătire. În domeniul rețelelor transeuropene, Albania, Bosnia și Herțegovina și Kosovo au un anumit nivel de pregătire, Serbia are un nivel moderat, iar Macedonia de Nord are un nivel bun de pregătire. Albania, Macedonia de Nord, Muntenegru și Serbia au un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește mediul și schimbările climatice. Albania și Bosnia și Herțegovina au făcut unele progrese în ceea ce privește politica în domeniul transporturilor, Kosovo, Macedonia de Nord și Serbia au făcut progrese limitate, iar în Muntenegru nu s-au înregistrat progrese. Având în vedere progresele înregistrate, Comisia consideră că Serbia îndeplinește toate criteriile pentru deschiderea acestui cluster, în special ca urmare a adoptării foii de parcurs privind separarea pentru sectorul gazelor.

În ceea ce privește energia, Serbia a făcut progrese satisfăcătoare, Macedonia de Nord, Kosovo și Albania au făcut unele progrese, iar Muntenegru a făcut progrese limitate. În ceea ce privește rețelele transeuropene, Albania, Bosnia și Herțegovina și Serbia au făcut unele progrese, în timp ce Kosovo, Macedonia de Nord și Muntenegru au făcut doar progrese limitate. În ceea ce privește mediul și schimbările climatice, în întreaga regiune a Balcanilor de Vest s-au înregistrat doar progrese limitate. Prin urmare, sunt necesare acțiuni urgente în întreaga regiune pentru a accelera alinierea la acquis-ul UE și pentru a consolida punerea în aplicare, asigurarea respectării legii și investițiile. Capacitățile administrative din acest sector trebuie să fie consolidate în mod semnificativ și trebuie să se efectueze reforme structurale.

În 2020, Comisia și-a îndeplinit angajamentul de a furniza 1 miliard EUR pentru sprijinirea conectivității în regiune. Portofoliul din domeniul conectivității din Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest include în prezent 45 de proiecte în valoare de 1 miliard EUR, care vor mobiliza investiții în valoare de peste 3,8 miliarde EUR. Acest lucru a dus la călătorii mai sigure și mai scurte, la reducerea timpului de așteptare la frontiere și la creșterea volumului schimburilor comerciale și a permis aprovizionarea cu energie din surse mai sigure, mai fiabile, mai diversificate și mai verzi, evitându-se astfel aproximativ 300 000 de tone de emisii de CO₂. A fost lansat primul set de proiecte care contribuie la punerea în aplicare a inițiativelor emblematice în materie de investiții prevăzute în Planul economic și de investiții. Aceste investiții au fost însoțite de activități de reglementare în cadrul Comunității transporturilor și al Comunității Energiei. În domeniul digital, la 1 iulie 2021 a intrat în vigoare Acordul de roaming regional pentru Balcanii de Vest. Agenda privind conectivitatea a fost revizuită odată cu adoptarea Agendei verzi pentru Balcanii de Vest, care se axează pe dezvoltarea unor soluții durabile în materie de transport și energie în regiune.

Agenda verde pentru Balcanii de Vest se aliniază la cele cinci domenii ample acoperite de Pactul verde: (i) decarbonizarea, (ii) depoluarea aerului, a apei și a solului, (iii) economia circulară, (iv) agricultura și producția de alimente și (v) protejarea biodiversității. Creșterea economică și noile oportunități de afaceri vor fi corelate cu practici de consum și producție mai durabile, printre care se numără promovarea unei economii circulare, utilizarea eficientă a resurselor și reutilizarea mai bună a deșeurilor în toate sectoarele economice, incluzând planificarea urbană și rurală, sustenabilitatea ecosistemului fiind o condiție prealabilă a succesului.

Turcia are un nivel moderat de pregătire în ceea ce privește politica sa în domeniul transporturilor și al energiei. Această țară trebuie să lucreze în continuare la liberalizarea pieței gazelor și să dezvolte cooperarea în materie de securitate și siguranță nucleară. Turcia a făcut unele progrese în ceea ce privește rețelele energetice și de transport, prin construirea liniei de cale ferată Halkali-Kapikule, care leagă frontiera bulgară cu Istanbulul, aflată încă în curs de desfășurare. Turcia are un anumit nivel de pregătire în domeniul mediului și al schimbărilor climatice și se confruntă cu provocări critice în acest sens, atât în ceea ce privește atenuarea schimbărilor climatice, cât și adaptarea la acestea. Turcia a ratificat Acordul de la Paris privind schimbările climatice (instrumentul său de ratificare urmează să fie depus la Organizația Națiunilor Unite). Turcia și-a exprimat, de asemenea, disponibilitatea de a coopera cu UE în ceea ce privește obiectivele Pactului verde european. Acestea constituie evoluții binevenite, însă integrarea acțiunilor climatice în alte politici rămâne încă limitată.

În ceea ce privește **resursele, agricultura și coeziunea**, pregătirile stagnează. Acest cluster cuprinde: agricultura și dezvoltarea rurală (capitolul 11); siguranța alimentelor, politica veterinară și fitosanitară (capitolul 12); pescuitul (capitolul 13); politica regională și coordonarea instrumentelor structurale (capitolul 22) și dispozițiile financiare și bugetare (capitolul 33).

Macedonia de Nord, Muntenegru și Serbia au un nivel moderat de pregătire în majoritatea capitolelor din acest cluster. Albania și Kosovo au, în cea mai mare parte, un anumit nivel de pregătire, în timp ce Bosnia și Herțegovina se află încă într-un stadiu incipient în majoritatea capitolelor.

În domeniul agriculturii și dezvoltării rurale, Albania, Muntenegru și Macedonia de Nord au făcut unele progrese, iar Bosnia și Herțegovina nu a făcut niciun progres. În domeniul siguranței alimentare și al politicii veterinare și fitosanitare, Macedonia de Nord și Muntenegru au făcut progrese satisfăcătoare, Albania a făcut unele progrese, iar Bosnia și Herțegovina, Kosovo și Serbia au făcut progrese limitate. În domeniul pescuitului, numai Albania a făcut progrese semnificative. Muntenegru a făcut unele progrese. În ceea ce privește politica regională și coordonarea instrumentelor structurale, Bosnia și Herțegovina nu a făcut niciun progres, iar ceilalți parteneri din Balcanii de Vest au făcut progrese limitate.

Politica de sprijin agricol a Turciei s-a îndepărtat de principiile politicii agricole comune a UE. Țara a făcut progrese satisfăcătoare în domeniul pescuitului, unele progrese în ceea ce privește politica regională și coordonarea instrumentelor structurale și progrese limitate în domeniul siguranței alimentare, al politicii veterinare și fitosanitare, domeniu în care există preocupări cu privire la nivelul reziduurilor de pesticide din produsele alimentare exportate în UE.

Clusterul „**relații externe**” cuprinde relațiile externe (capitolul 30) și politica externă, de securitate și apărare (capitolul 31).

Toți partenerii din Balcanii de Vest au fie un nivel bun, fie un nivel moderat de pregătire în domeniul relațiilor externe, cu excepția Bosniei și Herțegovinei, care are un anumit nivel de pregătire. În domeniul **politicii externe, de securitate și apărare**, Albania și Muntenegru au un nivel bun de pregătire, Macedonia de Nord și Serbia au un nivel moderat, iar Bosnia și Herțegovina are un anumit nivel de pregătire.

Toți partenerii din Balcanii de Vest au făcut unele progrese în domeniul relațiilor externe, cu excepția Bosniei și Herțegovinei, care a făcut progrese limitate. În ceea ce privește politica externă, de securitate și apărare, Albania a făcut progrese satisfăcătoare, Muntenegru, Macedonia de Nord și Serbia au făcut unele progrese, iar Bosnia și Herțegovina nu a făcut

niciun progres. Partenerii din Balcanii de Vest au continuat să coopereze strâns cu UE în chestiuni legate de politica externă și de securitate comună/politica de securitate și apărare comună (PESC/PSAC), în special prin contribuțiile lor importante la misiunile și operațiile UE din cadrul PSAC. Alinierea la PESC a UE (declarațiile Înaltului Reprezentant în numele UE și deciziile Consiliului privind măsurile restrictive) este un aspect important al procesului de integrare în UE, subliniind direcția strategică a țărilor. Albania și Muntenegru și-au menținut ferm alinierea consecventă de 100 %, aceasta fiind un semn al angajamentului și al orientării lor strategice. Rata de aliniere a Macedoniei de Nord a crescut de la 94 % în 2020 la 96 % în august 2021. Rata de aliniere a Serbiei a crescut de la 56 % în 2020 la 61 % în august 2021, un prim pas în direcția inversării tendinței negative anterioare în ceea ce privește cerința de aliniere progresivă inclusă în cadrul de negociere al acestei țări. Îngrijorătoare este scăderea semnificativă a ratei de aliniere a Bosniei și Herțegovinei, de la 70 % în 2020 la 43 % în august 2021. Inversarea acestei tendințe ar semnala angajamentul Bosniei și Herțegovinei față de calea spre aderarea la UE.

Turcia are un nivel moderat de pregătire în domeniul relațiilor externe și un anumit nivel de pregătire în domeniul politicii externe, de securitate și apărare. Turcia a făcut progrese limitate în ceea ce privește relațiile externe și a menținut o rată foarte scăzută de aliniere la PESC, aceasta fiind de 14 % în august 2021 (11 % în 2020 și 21 % în 2019). Politica externă din ce în ce mai voluntară a Turciei a continuat să fie în contradicție cu prioritățile UE din cadrul PESC, în special din cauza abordării contradictorii a Turciei cu privire la Libia, a refuzului său de a coopera cu operația IRINI și a sprijinului său pentru acțiunile militare din Caucaz, Siria și Irak. Deși anul acesta Turcia și-a manifestat disponibilitatea de a se angaja într-un dialog cu UE referitor la politica externă și de securitate și la chestiunile regionale, ar trebui totuși să ia măsuri ferme pentru a îmbunătăți în mod semnificativ alinierea la declarațiile UE și la deciziile Consiliului.

IV. COOPERAREA REGIONALĂ ȘI RELAȚIILE DE BUNĂ VECINĂTATE

În Balcanii de Vest, relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională sunt elemente esențiale ale procesului de stabilizare și de asociere, precum și ale procesului de extindere. Acestea contribuie la stabilitate și reconciliere și la un climat favorabil abordării chestiunilor bilaterale deschise și a moștenirii trecutului.

Ca parte a eforturilor de integrare economică regională, Acordul de roaming regional pentru **Balcanii de Vest** semnat în aprilie 2019 a dus la reducerea progresivă a tarifelor de roaming începând din iulie 2019 și apoi la eliminarea acestora odată cu introducerea sistemului de roaming la prețurile de pe piața națională la 1 iulie 2021. Acordul constituie un pas important în cooperarea regională și a adus beneficii vizibile cetățenilor. Au început să se exploreze și modalitățile de reducere a costurilor de roaming între partenerii din Balcanii de Vest și UE și să se elaboreze o foaie de parcurs referitoare la acest proces, astfel cum se prevede în Agenda digitală pentru Balcanii de Vest.

Cu ajutorul Comisiei, în cadrul Consiliului de Cooperare Regională și al Acordului central european de comerț liber (CEFTA) s-au desfășurat lucrări tehnice importante pentru a permite libera circulație a persoanelor și a specialiștilor și prestarea de servicii electronice, precum și pentru a facilita comerțul și a simplifica regimurile vamale în regiune, ca parte a inițiativei privind piața regională comună. Din cauza unor dezacorduri care nu au legătură cu fondul măsurilor, acestea nu au fost însă adoptate. În prezent, regiunea trebuie să dea dovadă de voință politică pentru a finaliza lucrările menționate și a adopta acorduri sau decizii obligatorii din punct de vedere juridic pentru toți partenerii din Balcanii de Vest, în beneficiul

cetățenilor și al întreprinderilor lor. Acest lucru necesită concentrarea comună pe instituirea pieței regionale comune, pe baza normelor și standardelor UE, și evitarea luării de măsuri unilaterale care pun în pericol aceste eforturi.

În pofida restricțiilor legate de COVID-19, Biroul de Cooperare Regională pentru Tineret a continuat să joace un rol important în dezvoltarea în continuare a cooperării regionale și a relațiilor de bună vecinătate, oferind oportunități de cooperare și de schimburi pentru tinerii din Balcanii de Vest. Tinerii au continuat să coopereze prin intermediul unor alte inițiative regionale, online și în persoană, inclusiv prin intermediul Laboratorului regional pentru tineret.

Summitul UE-Balcanii de Vest de la Brdo a reflectat importanța pe care UE o acordă regiunii și a reconfirmat perspectiva europeană a acesteia. Liderii au salutat progresele înregistrate în ceea ce privește **inițiativele** principale, mai ales progresele legate de roaming, Agenda verde, culoarele verzi la frontierele dintre UE și regiune, Agenda pentru inovare și adoptarea cadrului juridic al IPA III. Aceste inițiative ce reflectă prioritățile de politică ale UE, împreună cu Planul economic și de investiții, vor orienta regiunea către o redresare mai rapidă și mai durabilă în urma pandemiei și vor asigura o mai bună integrare în Uniunea Europeană. Comisia și-a anunțat intenția de a propune un pachet de investiții în valoare de 600 de milioane EUR în cadrul IPA 2021 pentru punerea în aplicare a Planului economic și de investiții, care face obiectul unor proceduri conforme cu cadrul de programare și cu normele de punere în aplicare ale IPA III. Împreună cu propunerea de 500 de milioane EUR anunțată în iulie, s-ar ajunge la o sumă totală de 1,1 miliarde EUR pentru punerea în aplicare a Planului economic și de investiții până la sfârșitul anului 2021. UE și partenerii din Balcanii de Vest au convenit să își consolideze cooperarea în mai multe domenii, inclusiv în ceea ce privește aspectele esențiale legate de securitate.

Normalizarea cuprinzătoare a relațiilor dintre Serbia și Kosovo prin intermediul dialogului facilitat de UE rămâne esențială pentru viitorul lor european și pentru stabilitatea întregii regiuni. În urma alegerilor din Kosovo de la începutul anului 2021, procesul a continuat cu două reuniuni la nivel înalt desfășurate în iunie și iulie 2021, însă relațiile dintre Belgrad și Priștina rămân tensionate. Ambele părți trebuie să se angajeze în mod constructiv pentru a realiza obiectivul de încheiere a unui acord de normalizare cuprinzător, obligatoriu din punct de vedere juridic, care să abordeze toate chestiunile nesoluționate dintre ele.

În urma tensiunilor din nordul Kosovo, în cadrul dialogului facilitat de UE din 30 septembrie 2021 s-a ajuns la un acord referitor la detensionarea situației și la o măsură temporară pentru problemele legate de plăcuțele de înmatriculare. De asemenea, părțile au convenit să instituie un grup de lucru condus de UE, pentru a găsi o soluție permanentă în termen de 6 luni, pe baza standardelor și practicilor UE. UE se așteaptă ca părțile să se implice în mod constructiv în acest proces pentru a asigura libera circulație a cetățenilor.

Acordurile bilaterale existente, inclusiv Acordul de la Prespa dintre Macedonia de Nord și Grecia, precum și Tratatul de prietenie, bună vecinătate și cooperare cu Bulgaria, trebuie să fie puse în aplicare cu bună-credință de către toate părțile.

Deși relațiile bilaterale dintre Muntenegru și Serbia au fost marcate de tensiuni, de o creștere a retoricii naționaliste și de acuzații de influență externă în timpul perioadelor electorale, în anumite domenii, cum ar fi sectorul sănătății, cooperarea s-a intensificat.

Depășirea moștenirii trecutului și soluționarea disputelor generate de conflictele din anii 1990 sunt esențiale. Negarea genocidului, glorificarea criminalilor de război și retorica provocatoare nu își au locul în UE, din nicio parte. S-au făcut progrese limitate în ceea ce privește abordarea problemelor bilaterale importante nesoluționate, printre care se numără

problemele legate de frontiere și înfăptuirea justiției pentru victimele crimelor de război, identificarea persoanelor care sunt încă dispărute și stabilirea unei evidențe exacte a atrocităților comise în trecut la nivel regional.

Nu ar trebui să existe obstacole în calea participării depline și incluzive a tuturor partenerilor din Balcanii de Vest la inițiativele și evenimentele de cooperare regională, inclusiv la programele finanțate de UE.

Cooperarea teritorială a permis partenerilor din Balcanii de Vest să coopereze în numeroase domenii cu statele membre învecinate. Pe lângă contribuția sa la creșterea economică, la crearea de locuri de muncă și la protecția mediului, acest lucru a avut, de asemenea, un rol important în intensificarea cooperării regionale pe mai multe niveluri, în soluționarea unor diverse probleme bilaterale și în asigurarea stabilității. Mai precis, cooperarea transfrontalieră (CTF) constituie o parte esențială a procesului de reconciliere din regiune. Ca urmare a conflictelor din anii 1990 (din fosta Iugoslavie), consolidarea relațiilor de bună vecinătate, inclusiv în zonele de frontieră, rămâne o condiție prealabilă pentru asigurarea creșterii și a prosperității, atât pentru regiuni, cât și pentru beneficiarii implicați. Programele de CTF se concentrează pe depășirea moștenirii conflictelor din trecut și pe realizarea reconcilierii prin crearea de contacte directe între entități și administrații la toate nivelurile, de ambele părți ale frontierei.

Ca urmare a continuării activităților neautorizate de explorare a hidrocarburilor în zonele maritime ale Ciprului și ale Greciei și a desfășurării unor noi astfel de activități de către **Turcia**, tensiunile din estul Mării Mediterane și Marea Egee au crescut în a doua jumătate a anului 2020. UE i-a solicitat în mod repetat Turciei să evite amenințările, să nu creeze surse de fricțiune și să nu întreprindă acțiuni care dăunează relațiilor de bună vecinătate și soluționării pașnice a diferendelor. În concluziile sale din decembrie 2020, Consiliul European a condamnat cu fermitate acțiunile unilaterale, provocările și discursurile intensificate ale Turciei împotriva UE, a statelor membre ale UE și a liderilor europeni. Consiliul European a subliniat, de asemenea, că oferta privind o agendă pozitivă UE-Turcia rămâne valabilă, cu condiția ca Turcia să își arate disponibilitatea de a promova un parteneriat veritabil cu Uniunea și cu statele sale membre și de a soluționa diferendele prin dialog și în conformitate cu dreptul internațional. Tensiunile din estul Mării Mediterane au scăzut la începutul anului 2021. Turcia a încetat activitățile ilegale de foraj în zonele maritime ale Ciprului, însă la începutul lunii octombrie 2021 s-au raportat noi incidente referitoare la explorări cipriote și turce.

S-au reluat discuțiile preliminare dintre Grecia și Turcia și au avut loc contacte la nivel înalt. Consiliul European din martie 2021 a reafirmat că UE rămâne hotărâtă să își apere propriile interese și pe cele ale statelor sale membre, precum și să susțină stabilitatea regională. UE a prelungit cadrul existent de măsuri restrictive ca răspuns la activitățile de foraj neautorizate desfășurate de Turcia în estul Mării Mediterane, adoptat în noiembrie 2019¹⁸.

Drepturile suverane ale statelor membre ale UE cuprind, printre altele, dreptul de a semna acorduri bilaterale și dreptul de a explora și de a exploata resursele naturale în conformitate cu acquis-ul UE și cu dreptul internațional, inclusiv cu Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării. Suveranitatea și drepturile suverane asupra zonelor maritime ale tuturor statelor costiere învecinate, inclusiv ale celor la care sunt îndreptățite insulele lor, trebuie respectate, iar delimitarea zonelor economice exclusive și a platformei continentale ar trebui abordată în conformitate cu dreptul internațional, printr-un dialog purtat cu bună-credință și

¹⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D1657&from=EN>

care să urmărească stabilirea unor relații de bună vecinătate. Continuarea dialogului cu bună-credință și abținerea de la acțiuni unilaterale care contravin intereselor UE și încalcă dreptul internațional și drepturile suverane ale statelor membre ale UE reprezintă o cerință absolută pentru a asigura un mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și a dezvolta o relație de cooperare reciproc avantajoasă între UE și Turcia. Toate diferențele trebuie să fie rezolvate prin dialog pașnic și în conformitate cu dreptul internațional.

Angajamentul continuu și contribuția concretă a Turciei la negocierile privind o soluționare echitabilă, cuprinzătoare și viabilă a problemei cipriote în cadrul ONU și în conformitate cu rezoluțiile relevante ale Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite (CSONU) au o importanță capitală. În aprilie 2021 a avut loc o reuniune informală 5+1 privind Cipru. Este important ca Turcia să își reafirme angajamentul față de **discuțiile privind soluționarea problemei cipriote desfășurate sub egida Organizației Națiunilor Unite** și implicarea constructivă în aceste discuții, în concordanță cu rezoluțiile relevante ale Consiliului de Securitate al ONU, inclusiv cu aspectele lor externe. Nu ar trebui luate măsuri unilaterale care ar putea să creeze tensiuni pe insulă și să submineze reluarea discuțiilor. În ceea ce privește Varosha, Turcia trebuie să anuleze imediat măsurile unilaterale anunțate la data de 20 iulie 2021 și toate măsurile luate cu privire la Varosha începând din octombrie 2020 care contravin rezoluțiilor relevante ale Consiliului de Securitate al ONU. Turcia trebuie să își îndeplinească urgent obligația de a pune pe deplin în aplicare Protocolul adițional la Acordul de asociere UE-Turcia și să realizeze progrese în vederea normalizării relațiilor cu Republica Cipru.

Relațiile de bună vecinătate și reconcilierea sunt legate intrinsec de statul de drept, de guvernanta economică și de cooperarea regională. Obiectivul specific al **IPA III** în acest domeniu este de a contribui la coeziunea și reziliența societală prin abordarea moștenirii conflictelor din trecut și prin înfăptuirea justiției pentru toate victimele conflictelor. De asemenea, îmbunătățirea relațiilor de bună vecinătate stimulează încrederea cetățenilor și contribuie la înlăturarea obstacolelor din calea schimburilor și cooperării politice, economice și sociale. În acest context, IPA III va acorda prioritate acțiunilor care contribuie la consolidarea încrederii, la coeziunea societală și la consolidarea relațiilor de vecinătate, în special (1) combaterea impunității pentru criminalitatea internațională gravă, inclusiv printr-o cooperare regională strânsă și urmăriri penale eficace la nivel național; (2) promovarea drepturilor victimelor; (3) promovarea unui dialog politic și strategic intensificat la nivel politic și tehnic și a eforturilor de mediere pentru a aborda chestiunile nesoluționate legate de moștenirea trecutului; promovarea educației și a tineretului, inclusiv a dialogului intercultural, ca vectori ai coeziunii sociale și ai relațiilor pașnice, precum și ca factori ai unei dezvoltări socioeconomice durabile și (4) dezvoltarea schimburilor locale și interpersonale în diverse domenii, care includ cooperarea economică și în domeniul mediului, buna guvernanta și justiția, mass-media, incluziunea socială, drepturile omului, în special egalitatea de gen, drepturile copilului, participarea tinerilor, drepturile sociale și drepturile persoanelor care aparțin minorităților.

V. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Pe baza analizei de mai sus și a rezumatului evaluărilor privind fiecare țară, prezentat în anexă, Comisia formulează următoarele concluzii și recomandări:

I.

1. O **politică de extindere credibilă** constituie o investiție geostrategică în **pace, stabilitate, securitate și creștere economică la nivelul întregii Europe**. Cu fiecare extindere succesivă, tot mai mulți cetățeni au putut să beneficieze de avantajele oferite de UE. Cheia pentru realizarea acestui obiectiv este să se asigure că acest proces continuă să se bazeze pe **o condiționalitate strictă, dar echitabilă și pe principiul meritelor proprii**. Aceste condiții trebuie să fie obiective, precise, detaliate, stricte și verificabile. Acest lucru le ajută pe țările în cauză să îndeplinească toate cerințele de aderare, care constituie una dintre prioritățile politice cheie ale UE.
2. Metodologia de extindere revizuită în 2020 vizează **consolidarea în continuare a procesului de aderare**, pentru ca acesta să devină mai previzibil, mai credibil, mai dinamic și să facă obiectul unei orientări politice mai puternice. Procesul de aderare se bazează pe încredere reciprocă și pe angajamente clare din partea Uniunii Europene și a Balcanilor de Vest.
3. Întârzierile lansării oficiale a negocierilor de aderare cu Albania și Macedonia de Nord au un impact negativ asupra credibilității UE. Problemele bilaterale nesoluționate dintre Bulgaria și Macedonia de Nord trebuie rezolvate cu prioritate. Este esențial ca statele membre ale UE să finalizeze fără întârziere discuțiile privind cadrele de negociere și ca primele conferințe interguvernamentale cu Albania și Macedonia de Nord să aibă loc cât mai curând posibil, și anume înainte de sfârșitul anului. Conferințele interguvernamentale cu Muntenegru și Serbia, care au avut loc în iunie 2021, au susținut aplicarea metodologiei revizuite în cazul acestor două țări.
4. **Declarația de la Brdo din 6 octombrie 2021** a transmis partenerilor UE din Balcanii de Vest semnalul important că viitorul lor se află în Uniunea Europeană. UE și-a reafirmat sprijinul fără echivoc pentru perspectiva europeană a Balcanilor de Vest și a salutat angajamentul în acest sens al partenerilor din Balcanii de Vest, ca interes strategic reciproc și ca opțiune strategică comună. UE a salutat angajamentul reiterat al partenerilor din Balcanii de Vest față de **supremația democrației, a valorilor fundamentale și a statului de drept**.
5. Acordul privind **organizarea periodică de summituri UE-Balcanii de Vest** este un angajament important care va oferi un format pentru dialog politic la cel mai înalt nivel și pentru asocierea mai strânsă a regiunii la politicile UE pe măsură ce aceasta se apropie de aderarea la UE. Inițiativele convenite în cadrul Summitului de la Brdo reflectă prioritățile politice ale UE și oferă noi oportunități și beneficii pentru cetățenii din regiune. Cu ocazia summitului s-a lansat o **Agendă specifică pentru Balcanii de Vest privind inovarea, cercetarea, educația, cultura, tineretul și sportul** („Agenda de inovare pentru Balcanii de Vest”), care va promova excelența științifică, va reforma sistemele de educație din regiune, va crea noi oportunități pentru tineri și va contribui la prevenirea exodului creierelor. De asemenea, a fost salutăată foaia de parcurs care va crea condițiile și va stabili obiective clare pentru **reducerea costurilor de roaming** între UE și Balcanii de Vest. În plus, în cadrul summitului a fost salutat acordul privind un plan de acțiune detaliat privind **Agenda verde**, iar liderii au convenit să consolideze cooperarea în mai multe domenii, inclusiv în domeniul securității.

6. **Turcia** rămâne un partener-cheie pentru Uniunea Europeană în domenii esențiale de interes comun, printre care se numără migrația, combaterea terorismului, economia, comerțul, energia și transporturile. În acest context, au avut loc dialoguri la nivel înalt privind clima și migrația, care vor fi urmate în curând de un dialog privind sănătatea publică. În iunie 2019, Consiliul a reiterat faptul că Turcia se distanțează în continuare tot mai mult de Uniunea Europeană, că negocierile de aderare cu Turcia au ajuns practic într-un punct mort și că nu mai poate fi luată în considerare deschiderea sau închiderea altor capitole. Faptele pe care s-a bazat această evaluare rămân de actualitate. În pofida acestor aspecte, dialogul și cooperarea cu Turcia s-au intensificat în 2021.
7. **Pandemia de COVID-19** a continuat să afecteze puternic Balcanii de Vest și Turcia pe tot parcursul perioadei de raportare. Autoritățile din țările implicate în procesul de aderare au continuat să ia măsuri stricte pentru a limita răspândirea pandemiei și impactul acesteia asupra sănătății, precum și pentru a atenua consecințele socioeconomice. Orice măsură care vizează limitarea infectărilor trebuie să fie proporțională și limitată în timp și să respecte libertățile fundamentale, inclusiv libertatea de exprimare. Impactul economic al pandemiei a continuat să fie substanțial, limitând, în general, marja de manevră bugetară a guvernelor.
8. Cu toate că ea însăși a fost grav afectată de această criză, UE a mobilizat un **pachet de peste 3,3 miliarde EUR**, care a inclus sprijin imediat pentru abordarea provocărilor în materie de sănătate și o finanțare substanțială pentru redresarea economică a regiunii. De asemenea, UE tratează Balcanii de Vest ca parteneri privilegiați, continuând să le acorde acces la numeroase inițiative și instrumente rezervate în mod normal statelor membre ale UE, furnizându-le cantități substanțiale de vaccinuri prin revânzare sau donații din partea statelor membre (aproape 2,9 milioane de doze în total până la sfârșitul lunii august 2021) și permițându-le să asigure compatibilitatea certificatelor lor privind COVID cu **certificatul digital al UE privind COVID** (Albania, Macedonia de Nord și Turcia fiind primele țări care au făcut acest lucru). Sprijinul din partea UE **depășește cu mult și este mult mai cuprinzător decât sprijinul acordat regiunii de către oricare alt partener**. Faptul că UE este cel mai mare investitor, donator și partener comercial în relație cu Balcanii de Vest constituie o altă reflectare clară a ancorării strategice a regiunii în UE.
9. **Planul economic și de investiții** al UE pentru Balcanii de Vest va oferi regiunii un stimulent major, cu granturi și garanții în valoare de 9 miliarde EUR, care sunt menite să mobilizeze investiții de până la 20 de miliarde EUR. Acest plan în valoare de aproape 30 de miliarde EUR, ce reprezintă aproximativ o treime din PIB-ul regiunii, va oferi fonduri pentru infrastructură durabilă (transporturi, energie, sectorul digital), pentru conectivitate în interiorul regiunii și cu UE, pentru dubla tranziție verde și digitală, precum și pentru redresarea sectorului privat în urma pandemiei. Planul va avea o contribuție reală la reducerea decalajului socioeconomic dintre Balcanii de Vest și UE. În urma adoptării cadrului juridic pentru Regulamentul privind Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA III) pentru perioada 2021-2027, care este principala sursă de finanțare, în prezent este esențial să se accelereze pregătirea unor proiecte mature și sustenabile.
10. Adoptarea **cadrului juridic al IPA III** oferă o abordare solidă, bazată pe politici, cu implementarea sa strategică și dinamică a asistenței, care plasează în centrul instrumentului cerințele fundamentale pentru aderare, în special statul de drept și buna guvernare.
11. Planul economic și de investiții face apel la Balcanii de Vest să își integreze mai bine economiile și să continue reformele în materie de reglementare, pentru a valorifica

potențialul de creștere oferit de integrarea pieței. În cadrul Summitului de la Sofia din noiembrie 2020, liderii din Balcanii de Vest au convenit să instituie o **piață regională comună**, bazată pe normele și standardele UE, structurată în jurul celor patru libertăți (libera circulație a mărfurilor, a serviciilor, a capitalurilor și a persoanelor) și acoperind aspecte legate de politicile digitală, industrială, de investiții și de inovare. UE sprijină pe deplin punerea în aplicare a acestei inițiative favorabile incluziunii, care va rămâne esențială pentru valorificarea deplină a potențialului regiunii și a Planului economic și de investiții.

12. De la instituirea pieței regionale comune, cei șase parteneri din Balcanii de Vest au înregistrat progrese satisfăcătoare în ceea ce privește negocierea, în acest cadru, a mai multor acorduri regionale menite să faciliteze circulația persoanelor, a profesioniștilor și a serviciilor în întreaga regiune. În pofida acestui progres tehnic, acordurile respective nu au putut fi adoptate din cauza unor divergențe politice fără legătură cu fondul lor. Depășirea acestor obstacole trebuie să fie o prioritate. În locul măsurilor unilaterale, cooperarea regională favorabilă incluziunii rămâne o necesitate politică și economică pentru Balcanii de Vest.
13. Piața regională comună reprezintă o piatră de temelie pentru o mai bună integrare a regiunii în piața unică a UE încă înainte de aderare, asigurând, în același timp, condiții de concurență echitabile. Acest lucru este esențial pentru ca regiunea să își valorifice relațiile privilegiate cu UE și eforturile sale de aliniere la normele și standardele UE. Comisia Europeană va continua să ajute regiunea să realizeze reducerea costurilor plăților transfrontaliere, să faciliteze circulația bunurilor industriale și de consum și comerțul electronic între UE și Balcanii de Vest.
14. O astfel de cooperare regională este esențială și în contextul **consolidării relațiilor de bună vecinătate**. Depășirea moștenirii trecutului și soluționarea disputelor generate de conflictele din anii 1990 sunt esențiale. Negarea genocidului, glorificarea criminalilor de război și retorica provocatoare nu își au locul în UE, din nicio parte.
15. Dialogul facilitat de UE privind normalizarea relațiilor dintre Serbia și Kosovo rămâne un element central pentru viitorul lor european și pentru stabilitatea întregii regiuni. Ambele părți trebuie să se angajeze în mod constructiv pentru a realiza obiectivul de încheiere a unui acord de normalizare cuprinzător, obligatoriu din punct de vedere juridic, iar acțiunile unilaterale și necoordoanate care pun în pericol stabilitatea ar trebui evitate.

II.

16. În **Muntele Negru**, angajamentul politic public al autorităților față de orientarea strategică a țării către UE și față de procesul de aderare este declarat în mod regulat și consecvent ca prioritate-cheie pentru țară și se reflectă, în general, în deciziile politice relevante. Acestea au inclus, printre altele, alinierea continuă în proporție de 100 % la politica externă și de securitate a UE.

Evaluarea Comisiei constată că, în conformitate cu cadrul de negociere, în prezent este asigurat un **echilibru general** între progresele înregistrate în cadrul capitolelor privind statul de drept, pe de o parte, și progresele înregistrate în cadrul **negocierilor de aderare** referitoare la toate capitolele, pe de altă parte. Prioritatea pentru avansarea generală a negocierilor de aderare – și înainte de a trece la închiderea provizorie a altor capitole sau clustere – rămâne îndeplinirea criteriilor intermediare privind statul de drept stabilite la capitolele 23 și 24. Pentru a atinge acest jalon, Muntenegru trebuie să își intensifice în continuare eforturile de abordare a aspectelor nesoluționate, inclusiv în domeniile critice

ale libertății de exprimare, libertății mass-mediei și combaterii corupției și a criminalității organizate, fără să se anuleze realizările anterioare în ceea ce privește reforma sistemului judiciar. Astfel, este necesar ca autoritățile să își demonstreze în practică angajamentul față de agenda de reforme în vederea aderării Muntenegrului la UE.

17. Guvernul **Serbiei** a continuat să declare integrarea europeană ca obiectiv strategic, acordând prioritate reformelor legate de UE în prima jumătate a anului 2021 și îndeplinind o serie de angajamente restante importante, în special în ceea ce privește fiscalitatea și energia. Serbia rămâne un partener important în misiunile și operațiile PSAC ale UE și și-a îmbunătățit alinierea la politica externă a UE, aceasta ajungând la 61 % în august 2021, față de 56 % în 2020, însă trebuie să se depună eforturi suplimentare. În ceea ce privește **normalizarea relațiilor** cu Kosovo, Serbia s-a implicat în procesul de dialog. Este necesar ca Serbia să dea dovadă în continuare de un angajament constructiv și să contribuie la încheierea, cu Kosovo, a unui acord de normalizare cuprinzător, cu caracter juridic obligatoriu. Un astfel de acord este urgent și esențial pentru ca Serbia și Kosovo să poată avansa fiecare pe calea sa europeană. Serbia ar trebui, de asemenea, să susțină și să pună integral în aplicare toate acordurile anterioare încheiate în urma dialogului.

Evaluarea Comisiei constată că, în conformitate cu cadrul de negociere, în prezent este asigurat un **echilibru general** între progresele înregistrate în cadrul capitolelor privind statul de drept și normalizarea relațiilor cu Kosovo, pe de o parte, și progresele înregistrate în cadrul **negocierilor de aderare** referitoare la toate capitolele, pe de altă parte. Serbia trebuie să continue, să accelereze și să aprofundeze reformele cu privire la independența sistemului judiciar, combaterea corupției, libertatea mass-mediei, gestionarea internă a crimelor de război și combaterea criminalității organizate. În special, autoritățile sârbe ar trebui să finalizeze procesul de reformă constituțională în domeniul sistemului judiciar până la sfârșitul acestui an. Progresele realizate de Serbia în ceea ce privește statul de drept și normalizarea relațiilor cu Kosovo sunt esențiale și vor continua să determine ritmul general al negocierilor de aderare. Pe lângă reforme, autoritățile sârbe trebuie să pună un accent mai mare pe comunicarea proactivă și obiectivă cu privire la UE, care este principalul partener politic și economic al Serbiei.

Comisia salută faptul că Serbia a îndeplinit criteriile pentru **deschiderea clusterului 3** (Competitivitate și creștere favorabilă incluziunii) și a **clusterului 4** (Agenda verde și conectivitatea durabilă). Comisia sprijină ambiția Serbiei de a deschide cât mai curând posibil noi clustere de aderare, pe baza continuării progreselor în materie de reforme.

18. **Macedonia de Nord** îndeplinește în continuare condițiile de **deschidere a negocierilor de aderare**, iar autoritățile și-au demonstrat public angajamentul ferm de a avansa pe calea aderării la UE. Țara a menținut un ritm constant și hotărât de avansare a reformelor în vederea aderării la UE și și-a intensificat eforturile pentru a obține noi rezultate concrete. Asigurarea sustenabilității acestor reforme structurale este un proces pe termen lung, care necesită un angajament continuu atât din partea guvernului, cât și a opoziției, precum și din partea altor părți ale societății. Macedonia de Nord a continuat să își îmbunătățească rata de aliniere la politica externă și de securitate a UE, aceasta ajungând la 96 % în august 2021, față de 94 % în 2020. În martie 2020, membrii Consiliului European au aprobat în unanimitate decizia de a deschide negocierile de aderare cu Macedonia de Nord.

Întârzierile lansării oficiale a negocierilor de aderare au un impact negativ asupra credibilității UE. Problemele bilaterale nesoluționate dintre Bulgaria și Macedonia de Nord trebuie rezolvate cu prioritate. Comisia așteaptă cu interes continuarea punerii în aplicare, de către toate părțile, a Acordului de la Prespa cu Grecia și a Tratatului de

prietenie, bună vecinătate și cooperare cu Bulgaria și subliniază importanța acestei continuări a punerii lor în aplicare. În conformitate cu concluziile Consiliului, Comisia a continuat lucrările pregătitoare necesare și așteaptă cu interes prima conferință interguvernamentală, cât mai curând posibil după adoptarea cadrului de negociere de către Consiliu și înainte de sfârșitul anului.

19. Albania continuă să îndeplinească condițiile de **deschidere a negocierilor de aderare**.

Această țară a continuat să își demonstreze **angajamentul** de a avansa pe calea aderării la UE și a obținut rezultate concrete și durabile în materie de reforme. Punerea în aplicare a reformei cuprinzătoare a justiției a continuat. Odată cu numirea a trei noi judecători la Curtea Constituțională, Curtea a redobândit cvorumul necesar pentru a organiza ședințe plenare și a devenit complet operațională, îndeplinind astfel condiția restantă aferentă pentru organizarea primei CIG. Albania trebuie acum să își mențină angajamentul față de agenda sa de reforme, inclusiv în ceea ce privește statul de drept. Albania și-a păstrat rata de aliniere în proporție de 100 % la politica externă și de securitate a UE.

În martie 2020, membrii Consiliului European au aprobat în unanimitate decizia de a deschide negocierile de aderare cu Albania. Adoptarea cadrului de negociere cu Albania și organizarea primei Conferințe interguvernamentale (CIG) suferă întârzieri. În conformitate cu concluziile Consiliului, Comisia a continuat lucrările pregătitoare necesare și așteaptă cu interes prima conferință interguvernamentală, cât mai curând posibil după adoptarea cadrului de negociere de către Consiliu și înainte de sfârșitul anului.

20. În Bosnia și Herțegovina, angajamentul politic public al autorităților de la toate nivelurile de guvernare față de obiectivul strategic al integrării europene nu s-a transformat în acțiuni concrete, deoarece liderii politici au continuat să se implice în discursuri care instigă la dezbinare și în dispute politice neconstructive, care au împiedicat realizarea de progrese generale cu privire la cele 14 priorități-cheie. Blocarea instituțiilor statului este extrem de îngrijorătoare și poate fi depășită doar prin dialog politic. Cu toate acestea, s-au luat o serie de măsuri semnificative pentru a aborda câteva priorități-cheie menționate în aviz. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește funcționarea sistemului judiciar. Semnele persistente și evidente de deteriorare impun în continuare luarea unor măsuri urgente pentru a se consolida integritatea sistemului judiciar și a se recâștiga încrederea cetățenilor. Rata de aliniere a Bosniei și Herțegovinei la politica externă și de securitate a UE a scăzut la 43 % în august 2021, de la 70 % în 2020.

Bosnia și Herțegovina trebuie să abordeze cele **14 priorități-cheie** menționate în Avizul Comisiei din mai 2019 privind cererea de aderare la UE a țării, în conformitate cu concluziile relevante ale Consiliului din decembrie 2019. Bosnia și Herțegovina trebuie să își îmbunătățească fundamental cadrul legislativ și instituțional, inclusiv la nivel constituțional, atunci când este cazul, pentru a se conforma cerințelor de aderare la UE. Actorii și instituțiile politice trebuie să se angajeze într-un dialog transparent și incluziv, inclusiv cu privire la reformele electorale și constituționale, pentru a aborda deficiențele electorale de lungă durată. Bosnia și Herțegovina va trebui să realizeze o masă critică de reforme, deoarece numai cu această condiție Comisia va putea recomanda ca acestei țări să i se acorde statutul de țară candidată. Îndeplinirea celor 14 priorități-cheie îi va permite Comisiei să recomande deschiderea negocierilor de aderare la UE.

21. În Kosovo, în general, din cauza contextului politic în schimbare și a accentului pus pe răspunsul la pandemie și pe redresare, s-au înregistrat progrese limitate în ceea ce privește reformele legate de UE și punerea în aplicare a Acordului de stabilizare și de asociere. Alegerile parlamentare anticipate din februarie 2021 au dus la formarea unui nou guvern, care se bucură de o majoritate parlamentară clară. Adoptarea celei de a doua faze a

Agendei europene de reforme (ERA 2) și a planului său de acțiune, aprobate de Adunare în octombrie 2021, a confirmat **angajamentul reînnoit** al Kosovo față de reformele legate de UE. Punerea în aplicare deplină și eficace a planului de acțiune în perioada următoare va fi esențială.

În ceea ce privește normalizarea relațiilor cu Serbia, Kosovo s-a implicat în procesul de dialog. Kosovo trebuie să dea dovadă de un angajament constructiv și să contribuie la încheierea, cu Serbia, a unui acord de normalizare cuprinzător, cu caracter juridic obligatoriu. Un astfel de acord este urgent și esențial pentru ca Serbia și Kosovo să poată avansa fiecare pe calea sa europeană. Kosovo ar trebui, de asemenea, să susțină și să pună integral în aplicare toate acordurile anterioare încheiate în urma dialogului.

Propunerea Comisiei privind liberalizarea vizelor este încă pendinte în cadrul Consiliului și ar trebui tratată de urgență. Comisia își susține evaluarea din iulie 2018 conform căreia Kosovo a îndeplinit toate criteriile de referință privind liberalizarea vizelor.

22. Consiliul European a declarat în numeroase rânduri că UE deține un interes strategic față de un mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și față de dezvoltarea unei relații de cooperare și reciproc avantajoase cu **Turcia**. Consiliul European a salutat detensionarea situației din estul Mării Mediterane. UE este pregătită să colaboreze cu Turcia într-un mod etapizat, proporțional și reversibil, pentru consolidarea cooperării într-o serie de domenii de interes comun, printre care se numără cooperarea economică și dialogurile la nivel înalt cu privire la schimbările climatice, migrație, sănătate publică, combaterea terorismului și chestiuni regionale, precum și contactele interpersonale și mobilitatea, cu condiția ca actuala detensionare să se mențină și ca Turcia să se implice în mod constructiv și sub rezerva condițiilor stabilite în concluziile Consiliului European. În cazul unor noi acțiuni sau provocări unilaterale care încalcă dreptul internațional, UE va utiliza toate instrumentele și opțiunile de care dispune, pentru a apăra interesele sale și ale statelor membre.

Se așteaptă ca Turcia să sprijine în mod activ negocierile în vederea unei soluționări echitabile, cuprinzătoare și viabile a problemei cipriote în cadrul ONU, în conformitate cu rezoluțiile relevante ale Consiliului de Securitate al ONU și în concordanță cu principiile pe care se întemeiază UE. Este important ca Turcia să își reafirme angajamentul față de discuțiile privind soluționarea problemei cipriote desfășurate sub egida Organizația Națiunilor Unite și implicarea constructivă în aceste discuții, în concordanță cu rezoluțiile relevante ale Consiliului de Securitate al ONU. Nu ar trebui luate măsuri unilaterale care ar putea să creeze tensiuni pe insulă și să submineze reluarea discuțiilor. Este imperativ ca Turcia să își îndeplinească obligația de a asigura punerea în aplicare deplină și nediscriminatorie a Protocolului adițional la Acordul de asociere UE-Turcia și să elimine toate obstacolele din calea liberei circulații a mărfurilor, inclusiv restricțiile privind legăturile directe de transport cu Republica Cipru.

Există deficiențe grave în ceea ce privește funcționarea instituțiilor democratice din Turcia. Preocupările majore ale UE cu privire la deteriorarea continuă a statului de drept, a drepturilor fundamentale și a independenței sistemului judiciar nu au fost abordate în mod credibil de către Turcia. Turcia trebuie să inverseze cu prioritate această tendință negativă, combătând slăbirea mecanismului de control și echilibru din sistemul politic. Liderii UE au confirmat că dialogul privind statul de drept și drepturile fundamentale rămâne o parte integrantă a relației UE-Turcia.

Declarația UE-Turcia din martie 2016 a continuat să dea rezultate, iar Turcia a continuat să joace un rol-cheie în abordarea migrației de-a lungul rutei est-mediteraneene, găzduind

cea mai mare populație de refugiați din lume. Comisia a propus alocarea unei asistențe suplimentare în valoare de 3 miliarde EUR pentru refugiații și comunitățile-gazdă din Turcia. Comisia reamintește importanța continuării punerii în aplicare a declarației, inclusiv în ceea ce privește returnările și prevenirea rutelor de migrație ilegală. UE salută ratificarea Acordului de la Paris privind schimbările climatice de către Turcia și așteaptă cu interes să colaboreze cu Turcia în cadrul punerii în aplicare a Pactului verde european. UE și Turcia continuă să beneficieze de pe urma uniunii vamale UE-Turcia. Turcia ar trebui să continue colaborarea intensificată cu Comisia pentru a aborda barierele sale în calea comerțului care împiedică buna funcționare a uniunii vamale.

**

VI. ANEXE

- 1. Rezumate ale constatărilor rapoartelor**
- 2. Date statistice**
- 3. Indicatori ai unor părți terțe referitori la situația democrației, a bunei guvernante și a statului de drept în țările candidate și în candidații potențiali**